

Regeringsuppdrag

EKONOMISTYRNINGSVERKET

Rapport

Internrevision och intern styrning och kontroll 2022

En redovisning över den statliga internrevisionen och myndigheternas interna styrning och kontroll under 2021

Publikationen kan laddas ner
från ESV:s webbplats esv.se.

Datum: 2022-03-24

Dnr: 2021-00315

ESV-nr: 2022:24

Copyright: ESV

Rapportansvarig: Annika Alexandersson

Förord

Den här redovisningen är en årlig instruktionsenlig rapportering om statlig internrevision och myndigheters interna styrning och kontroll. Arbetet med redovisningen pågår under hela året och innefattar att hämta in information från andra statliga myndigheter.

Ett särskilt tack till de myndigheter som varit med och bidragit till rapporten genom att lämna den information vi har begärt.

Annika Alexandersson, Patrick Freedman och Tomas Kjerf har tagit fram denna rapport.

Ekonomistyrningsverket överlämnar härmed rapporten Internrevision och intern styrning och kontroll 2022.

Stockholm
2022-03-24

Clas Olsson
Generaldirektör

Annika Alexandersson
Utredare

Innehåll

1	Sammanfattning	6
2	Inledning till redovisningen	7
2.1	Bakgrund till uppdraget	7
	Avgränsningar	7
2.2	Genomförandet bygger på att hämta in information från myndigheterna	8
	ESV:s enkät till myndigheterna	8
	Myndigheternas årsredovisningar	9
	Olika myndigheters granskningar	9
	Informationsinsamlingen är en kostnadseffektiv metod	9
2.3	Rapportens disposition	10
3	Myndigheternas interna styrning och kontroll	11
3.1	Den interna styrningen och kontrollen är betryggande	11
	Nästan alla myndigheter tillämpar bestämmelserna	11
	Myndighetsledningarna redovisar en betryggande intern styrning och kontroll	12
	Bedömning från myndigheter som inte omfattas av det utökade regelverket	13
	Riksrevisionens granskning av myndigheternas förvaltning	13
	Andra iakttagelser om myndigheternas interna styrning och kontroll	14
3.2	Den interna styrningen och kontrollen är säkerställd	16
	Flertalet myndigheter redovisar väsentliga risker i verksamheten	17
	Nästan alla myndigheter lämnar en sammanfattande redovisning	17
	Arbetet med att identifiera väsentliga risker fungerar ändamålsenligt	18
	Myndigheterna ser olika väsentliga riskområden i verksamheten	18
	Över hälften ser behov av att vidta åtgärder för alla identifierade risker	19
	Majoriteten ser den systematiska uppföljningen som ändamålsenlig	19
	Hälften av styrelsemyndigheterna har inrättat utskott till styrelsen	20
3.3	Det finns flera utmaningar för den interna styrningen och kontrollen	21
	Anpassa den interna styrningen och kontrollen efter verksamheten	21
	Intern styrning och kontroll medför administration	22
	Bristande systemstöd för bemyndiganden	22
4	Den statliga internrevisionen	23
4.1	Myndigheterna följer internrevisionsförordningen och har nytta av internrevisionens granskning	23
	Myndighetsledningarna beaktar internrevisionens förslag	23
	Myndigheterna har rutiner för uppföljning men ser vissa utvecklingsbehov	24
	Få granskningar har genomförts med anledning av pandemin	25
	Internrevisionen lämnar oftare råd och stöd till andra än myndighetsledningen	25
	Internrevisionen lämnar råd och stöd inom olika områden	26
	Omfattningen på rådgivningsuppdraget är i stort sett oförändrat	26
4.2	Internrevisionen bedömer den interna styrningen och kontrollen i stor utsträckning	27

Internrevision används inte som revisionsbevis.....	28
4.3 Myndighetsledningens riktlinjer för internrevisionen behöver i viss mån utvecklas...	28
4.4 Internrevisionens resurser minskar något.....	29
Lika många myndigheter som förra året har mindre än 1 årsarbetskraft	30
4.5 Fem myndigheter har inte genomfört en extern kvalitetssäkring av internrevisionen de senaste fem åren.....	32
Referenser	34
Lagar och förordningar	34
Bilaga 1 Myndigheter med utökade krav på intern styrning och kontroll	35
Bilaga 2 Frågorna till myndigheterna.....	38
Generella frågor.....	38
Internrevision	39
Intern styrning och kontroll.....	42
Bilaga 3 Försäkran från internrevisionen	44
Bilaga 4 Internrevisionens resurser.....	48
Bilaga 5 Förslag i externa kvalitetssäkringar.....	50
Yrkesetiska koden (IIA).....	50
Syfte, befogenhet och ansvar (IPPF 1000).....	50
Oberoende och objektivitet (IPPF 1100).....	50
Kompetens och vederbörlig yrkesskicklighet (IPPF 1200).....	50
Kvalitetssäkrings och kvalitetsförbättringsprogram (IPPF 1300).....	50
Leda internrevisionsverksamhet (IPPF 2000).....	51
Planering av uppdrag (IPPF 2200)	52
Genomföra uppdrag (IPPF 2300)	53
Kommunicera resultat (IPPF 2400).....	53
Internrevisionsförordning (2006:1228).....	54
Ordlista.....	55

1 Sammanfattning

Med den årliga redovisningen över den statliga internrevisionen och myndigheternas interna styrning och kontroll bistår Ekonomistyrningsverket (ESV) regeringen med underlag för att bedöma om den interna styrningen och kontrollen är betryggande i de myndigheter under regeringen som omfattas av de utökade bestämmelserna om internrevision och intern styrning och kontroll.

ESV bedömer att den interna styrningen och kontrollen är betryggande.

Bedömningen baseras på

- myndigheternas redovisning i årsredovisningarna
- myndigheternas svar på ESV:s enkät
- de rapporter som berör myndigheters interna styrning och kontroll som ESV har tagit del av.

ESV kan konstatera att myndigheterna i allt väsentligt tillämpar bestämmelserna om intern styrning och kontroll och internrevision. Det finns endast ett fåtal avvikelser.

ESV kan se att myndigheternas väsentliga risker finns inom områdena effektivitet, kompetensförsörjning, dataskydd och arbetsmiljö.

ESV konstaterar vidare att nästan alla myndigheter lämnar en sammanfattande beskrivning av vad som legat till grund för bedömningen av den interna styrningen och kontrollen.

När det gäller den statliga internrevisionen bedömer ESV att den fungerar väl. Bedömningen baseras på myndigheternas redovisning i årsredovisningarna, myndigheternas svar på ESV:s enkät samt de rapporter som berör myndigheters externa kvalitetssäkring av internrevisionen som ESV har tagit del av.

ESV bedömer att internrevisionens arbete är till nytta för myndighetsledningen i arbetet med att förbättra myndighetens interna styrning och kontroll.

ESV kan konstatera att resurserna för internrevision, beräknat som årsarbetskrafter, har minskat något jämfört med föregående år.

2 Inledning till redovisningen

I avsnitt 2.1 ger vi bakgrund till uppdraget som är årligen återkommande med syfte att ge regeringen ett underlag för att bedöma myndigheternas interna styrning och kontroll. Därefter följer avsnitt 2.2 om hur arbetet med redovisningen genomförs. I avsnitt 2.3 berättar vi hur rapporten är disponerad.

2.1 Bakgrund till uppdraget

Ekonomistyrningsverket (ESV) ska senast den 31 mars varje år lämna en redovisning över den statliga internrevisionen och myndigheternas interna styrning och kontroll till regeringen. Med den årliga redovisningen över den statliga internrevisionen och myndigheternas interna styrning och kontroll bistår ESV regeringen med underlag för att bedöma om den interna styrningen och kontrollen är betryggande.¹

Avgränsningar

Bestämmelser om intern styrning och kontroll som gäller alla förvaltningsmyndigheter under regeringen finns förutom i myndighetsförordningen (2007:515) även i bl.a. förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring, förordningen (1995:1300) om statliga myndigheters riskhantering.

Myndigheter som ska tillämpa internrevisionsförordningen ska också tillämpa förordningen (2007:603) om intern styrning och kontroll², bl.a. för sin riskhantering, och även lämna en bedömning av myndighetens interna styrning och kontroll enligt förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag³.

Det är 211 myndigheter som ingår i den statliga redovisningsorganisationen (statsredovisningen), varav 71 stycken omfattas av de utökade kraven på intern styrning och kontroll. Information som omfattas av sekretess hämtas inte in och ingår då inte i underlaget för bedömningen av myndigheternas interna styrning och kontroll.⁴ ESV:s analys avser därmed i de flesta fall underlag från 70 myndigheter. Uppgifter som kan hänföras till fysiska personers förhållanden⁵ redovisas inte per myndighet.

Tabell 1 visar hur många myndigheter under regeringen som har omfattas av internrevision och hur många som varit anslutna till statsredovisningen under de senaste fem åren. Redovisningen av internrevision avser de myndigheter som ska

¹ Förordningen (2016:1023) med instruktion för Ekonomistyrningsverket. Redovisningen över både internrevision och intern styrning har lämnats med början för 2016. Tidigare lämnades en redovisning över internrevisionen.

² 1 § förordningen (2007:603) om intern styrning och kontroll.

³ 2 kap. 8 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

⁴ Det innebär att en myndighet bortfaller från myndigheterna med internrevision. Enkäten vänder sig till 70 myndigheter.

⁵ 7 § offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641).

tillämpa internrevisionsförordningen.⁶ Annan internrevision inom staten omfattas inte av redovisningen.⁷

Tabell 1. Myndigheter under regeringen 2017–2021 (antal myndigheter)

Myndigheter som omfattas	2021	2020	2019	2018	2017
Myndigheter med internrevision	71	71	70	69	69
Myndigheter anslutna till statsredovisningen	211	211	211	217	214
Andel myndigheter med internrevision	34 %	34 %	34 %	32 %	32 %

Källa: Myndigheter i den statliga redovisningsorganisationen.

Myndigheter med internrevision omfattar cirka 95 procent av statens omsättning.¹⁴ Över tiden är det en liten ökning av antalet och andelen myndigheter som ska tillämpa internrevisionsförordningen samt de utökade bestämmelserna om intern styrning och kontroll. Antalet myndigheter som är anslutna till statsredovisningen har dock minskat något efter 2018, vilket påverkar andelen myndigheter med internrevision.

2.2 Genomförandet bygger på att hämta in information från myndigheterna

För att genomföra uppdraget har ESV hämtat in den information som behövs för redovisningen direkt från internrevisionsmyndigheterna och deras årsredovisningar, samt från andra myndigheters rapporter.

ESV:s enkät till myndigheterna

ESV har hämtat in information genom en enkät till internrevisionsmyndigheterna (se bilaga 2). Frågorna i enkäten har publicerats på ESV:s webbplats. I ett första steg publicerades frågorna som en öppen remiss där berörda myndigheter hade möjlighet att lämna synpunkter på frågorna. Sedan har de fastställda frågorna publicerats som information om vilka uppgifter myndigheterna ska lämna till ESV.

⁶ 1 § internrevisionsförordningen (2006:1228).

⁷ Redovisningen omfattar inte Ekonomistyrningsverkets uppgift som revisionsmyndighet av EU-medel, Regeringskansliets internrevision eller Statens jordbruksverks internrevision inom andra myndigheter.

⁸ Myndigheter vars verksamhet i allt väsentligt omfattas av sekretess utelämnas i ESV:s redovisning.

⁹ Myndigheter som inrättar internrevision utan beslut av regeringen ingår inte.

¹⁰ Riksdagens myndigheter och statschefen organisation är inte medräknade.

¹¹ Ekonomistyrningsverket, *Myndigheter som ska följa internrevisionsförordningen*, <https://www.esv.se/statlig-styrning/intern-styrning-och-kontroll/internrevision/internrevisionsmyndigheter/>. Uppdaterad 14 januari 2022. Hämtad 11 mars 2022.

¹² Ekonomistyrningsverket, *Myndigheter i den statliga redovisningsorganisationen*, <https://www.esv.se/myndigheter/>. Hämtad 11 mars 2022.

¹³ Eftersom myndigheterna med mycket stor omsättning tillämpar internrevisionsförordningen omfattas nästan hela statsbudgeten (och statsredovisningen) av internrevision.

¹⁴ ESV 2021:4 Behovet av internrevision, avsnitt 3.1.1 s. 21.

Myndigheternas årsredovisningar

Från årsredovisningarna hämtar ESV information om myndigheternas interna styrning och kontroll. Det rör framför allt bedömningen av, samt eventuella brister i densamma. Men det handlar också om information i årsredovisningen från myndighetens sammanfattande redovisning av arbetet med bedömningen, och av väsentliga risker i verksamheten.

Den information som myndigheten lämnar i årsredovisningen har myndighetsledningen bedömt som väsentlig för regeringens uppföljning och prövning av myndighetens verksamhet. Det är också information som myndighetsledningen intygar är rättvisande.

Olika myndigheters granskningar

ESV har hämtat in information om hur myndighetens ledning, styrelsen (vid en styrelsemyndighet) eller myndighetschefen (vid en enrådig myndighet), styr myndigheten och upprätthåller kontroll över verksamheten. Denna information har hämtats in via allmänna handlingar från ESV:s och andra myndigheters granskningar (exempelvis revision, inspektion eller tillsyn):

- **ESV** granskar förvaltnings- och kontrollsyste­men inom myndigheter som hanterar EU-medel med delad förvaltning mellan EU och Sverige.
- **Riksrevisionen** granskar genom årlig revision om ledningens förvaltning följer tillämpliga föreskrifter och särskilda beslut inom förvaltningsmyndigheterna under regeringen. Riksrevisionen granskar genom sin effektivitetsrevision hushållning, resursutnyttjande och målpuppfyllelse inom förvaltningsmyndigheterna under regeringen.
- **Statskontoret** granskar med sin modell för myndighetsanalys hur interna och externa faktorer påverkar resultaten i verksamheten.
- **Inspektionen för socialförsäkringen** granskar system för styrning och kontroll inom Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket.
- **Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen** granskar rutiner för handläggning inom Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan.
- **Justitiekanslern** har tillsyn över att de som utövar offentlig verksamhet efterlever lagar och andra författningar samt i övrigt fullgör sina åligganden.

Informationsinsamlingen är en kostnadseffektiv metod

Motivet till att ESV hämtar in informationen med en enkät samt från årsredovisningar och andra myndigheters granskningar är att det är kostnadseffektivt. Det gör det möjligt att hämta in de uppgifter som behövs från samtliga internrevisionsmyndigheter. För ESV:s bedömning finns det ett värde i att urvalet täcker in hela populationen.

I utformningen av enkäten har vi utgått från att myndigheterna arbetar med systematisk och regelbunden uppföljning av intern styrning och kontroll. Om myndigheterna inte har en sådan ordning behöver de utreda myndighetens förhållanden i samband med att ESV hämtar in informationen.

Andra metoder skulle kräva mer resurser för både ESV och myndigheterna

Andra tänkbara metoder för att samla in informationen är att genomföra intervjuer med myndigheternas styrelseledamöter och myndighetschefer, för att få en större inblick i hur de leder myndigheten respektive sköter verksamheten. Det skulle öka kunskapen om hur myndighetsledningen säkerställer att det vid myndigheten finns en intern styrning och kontroll som fungerar betryggande.

Intervjuer skulle dock kräva mycket mer resurser än att hämta in information genom en enkät. En sådan intervju skulle inte heller ge oss all nödvändig information för redovisningen utan skulle behöva kompletteras med intervjuer med ett flertal medarbetare vid myndigheterna.

ESV skulle också kunna använda en mognadsmätning med eller utan oberoende verifiering. Det är en metod där myndigheten, förutom följsamhet till regler, även bedömer utvecklingen av verksamheten (vanligen kallat mognad).

En sådan metod skulle dock innebära en väsentligt större administrativ belastning på myndigheterna, både för själva genomförandet och för att lära sig att tillämpa metoden. Fördelen skulle dock vara ett bättre underlag för bedömningen av myndigheternas interna styrning och kontroll.

2.3 Rapportens disposition

Iakttagelser och analys av myndigheternas interna styrning och kontroll och om den statliga internrevisionen redovisas i kapitel 3 respektive kapitel 4.

I bilaga 1 finns uppgift om vilka myndigheter som omfattas av de utökade bestämmelserna om intern styrning och kontroll. De enkätfrågor som ESV ställt till myndigheterna framgår av bilaga 2. I bilaga 3 visas de olika former för försäkran från internrevision som lämnas med den övergripande bedömningen till myndighetsledningen. Internrevisionens resurser återfinns i bilaga 4. Förbättringsförslag från extern kvalitetssäkring av internrevision återfinns i bilaga 5.

3 Myndigheternas interna styrning och kontroll

I det här kapitlet redovisar vi om den interna styrningen och kontrollen är betryggande (avsnitt 3.1), hur myndigheterna säkerställer en betryggande intern styrning och kontroll (avsnitt 3.2) och vilka utmaningar de har i arbetet (avsnitt 3.3).

3.1 Den interna styrningen och kontrollen är betryggande

De myndighetsledningarna som ska redovisa sin bedömning av den interna styrningen och kontrollen i årsredovisningen har med få undantag gjort bedömningen att den har fungerat betryggande. Myndighetsledningarna har redovisat att de fullgjort sitt ansvar inför regeringen, dvs. att myndigheten kan fullgöra uppgifter och uppnå sina mål enligt kraven på verksamheten.¹⁵

Den interna styrningen och kontrollen tar sig uttryck genom myndighetens organisering av verksamheten, t.ex. med en arbetsordning för arbetsfördelning, delegering av beslutanderätt och former för verksamheten i övrigt, samt med en verksamhetsplan för uppgifter, mål och uppdrag.

Intern styrning och kontroll involverar både chefer inom linjen för genomförandet av verksamheten och specialister inom staber (t.ex. för riskhantering, regelefterlevnad och internrevision) för planering, uppföljning och utveckling.¹⁶

Allt låter sig dock inte organiseras. En betryggande intern styrning och kontroll uppstår även med tillit och förtroende mellan myndighetsledningen och myndighetens medarbetare.¹⁷ Hit kan även räknas myndighetens etik som kan uttryckas med den statliga värdegrunden och med medarbetarnas moral att efterleva den.

Nästan alla myndigheter tillämpar bestämmelserna

Nästan alla myndigheter tillämpar i allt väsentligt¹⁸ bestämmelserna om intern styrning och kontroll. Det är ett resultat som är oförändrat över tiden.

Ett fåtal myndigheter redovisar avvikelser som avser

- korruption m.m. i 2 § andra stycket förordningen om intern styrning och kontroll
- intern miljö i 2 § tredje stycket förordningen om intern styrning och kontroll

¹⁵ 2 § förordningen (2007:603) om intern styrning och kontroll.

¹⁶ Inom linjen kallas ibland för första linjen och staber under myndighetschefen för andra linjen men med undantag för internrevision under myndighetsledningen som då är tredje linjen även om myndighetschefen är myndighetsledning.

¹⁷ ESV:s redovisning mäter dock inte tillit och förtroende mellan styrelse och myndighetschef, mellan myndighetschef och chefer i verksamheten eller mellan chefer i verksamheten och myndighetens medarbetare i övrigt.

¹⁸ Det är myndigheten som avgör vad som är i allt väsentligt. En avvikelse behöver inte innebära att det är en brist i den interna styrningen och kontrollen.

- riskanalys i 3 § förordningen om intern styrning och kontroll
- uppföljning i 5 § förordningen om intern styrning och kontroll
- organisering i 2 § internrevisionsförordningen.

Att en myndighet har redovisat en avvikelse behöver inte medföra att myndigheten även måste redovisa en brist i den interna styrningen och kontrollen i årsredovisningen. Avvikelsen behöver inte vara av den omfattning att myndigheten bedömer att det finns brister i myndighetens system för den interna styrningen och kontrollen som behöver redovisas till regeringen.

Tabell 2 visar antalet myndigheter som har tillämpat bestämmelserna om intern styrning och kontroll i myndighetsförordningen, förordningen om intern styrning och kontroll samt internrevisionsförordningen – med eller utan väsentlig avvikelse.

Tabell 2. Tillämpningen av bestämmelserna 2019–2021 (antal myndigheter)

Tillämpning med eller utan avvikelse	2021	2020	2019
Utan väsentlig avvikelse	67	67	69
Med avvikelse	3	3	1

Källa: ESV:s enkät till myndigheterna, fråga 6 (se bilaga 2).

Myndighetsledningarna redovisar en betryggande intern styrning och kontroll. Myndighetsledningen för myndigheter som omfattas av förordningen om intern styrning och kontroll ska i anslutning till underskriften i årsredovisningen redovisa en bedömning av om den interna styrningen och kontrollen har varit betryggande under den period som årsredovisningen avser.¹⁹

De flesta myndigheterna har redovisat en betryggande intern styrning och kontroll. Det är fortsatt få myndigheter som bedömer att det finns brister i den interna styrningen och kontrollen, alltså i myndighetsledningens styrning av myndigheten och kontroll över verksamheten. Antalet brister ökade dock efter att reglerna ändrades 2018²⁰ till att avse en bedömning av hela året. Men sedan har bristerna minskat igen.

Bristerna som myndigheterna har redovisat för 2021 är:

- brist vid införandet av ett nytt personal- och löneadministrativt system har inneburit felaktigheter i den ekonomiska redovisningen, vilket har medfört osäkerheter vid ledningens uppföljning av myndighetens personalkostnader. Myndigheten har också haft svårigheter att kunna rapportera i enlighet med de

¹⁹ 2 kap. 8 § förordningen om årsredovisning och budgetunderlag.

²⁰ 2 kap. 8 § förordningen (2018:1342) med ändring av förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

- krav som ställs ifrån externa finansiärer som t.ex. EU:s fond för inre säkerhet (ISF) och Asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF)²¹
- brister i styrning inom området gallring av verksamhetssystem²²
 - brist i arbetet med informationssäkerhet.²³

Bristerna är inte alltid uttryckta på ett sätt som gör att det enkelt går att se vad bristen avser enligt myndighetsförordningen och förordningen om intern styrning och kontroll.

I tabell 3 framgår hur många myndigheter som har bedömt att det finns en betryggande intern styrning och kontroll under de senaste fem åren, samt antalet myndigheter som bedömer att det finns brister.

Tabell 3. Bedömning av intern styrning och kontroll 2017–2021 (antal myndigheter)

Myndigheternas bedömning ²⁴	2021	2020	2019	2018	2017
Betryggande	67	66	59	62	64
Med brist	3	4	11	7	5

Källa: Myndigheternas årsredovisningar för 2021.

Bedömning från myndigheter som inte omfattas av det utökade regelverket

Sju förvaltningsmyndigheter under regeringen som inte omfattas av det utökade regelverket, har i årsredovisningen lämnat en bedömning om den interna styrningen och kontrollen är betryggande. Ingen myndighet i denna grupp har angivit att det finns brister i den interna styrningen och kontrollen.

Det är 5 myndigheter som har lämnat en sammanfattande redovisning, 3 av dessa myndigheter har inte lämnat en bedömning om att den interna styrningen och kontrollen är betryggande.²⁵

Riksrevisionens granskning av myndigheternas förvaltning

Riksrevisionen granskar årligen om ledningens förvaltning följer gällande rätt. För 2021 har Riksrevisionen lämnat ett modifierat uttalande i revisionsberättelsen för ett fåtal myndigheter. Inget av dessa uttalanden anger att myndighetens ledning inte har säkerställt att det vid myndigheten finns en intern styrning och kontroll som fungerar på ett betryggande sätt enligt 4 § 4 p myndighetsförordningen.

²¹ Polismyndighetens årsredovisning för 2021.

²² Skatteverkets årsredovisning för 2021.

²³ Statens skolverks årsredovisning för 2021.

²⁴ 2 kap. 8 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

²⁵ För att ta fram statistiken för övriga myndigheter har vi lagt in deras årsredovisningar i verktyget NVivo och sökt på orden intern styrning och kontroll, interna styrning, internkontroll, internrevision, nödvändiga åtgärder, risk och brist. I sökningen har vi även fångat upp del av ord.

Andra iakttagelser om myndigheternas interna styrning och kontroll

Det har även framkommit iakttagelser från ESV och andra myndigheter som i olika andra sammanhang har granskat myndigheternas interna styrning och kontroll under 2021. Dessa iakttagelser kan visa på brister i den interna styrningen och kontrollen. Det är myndighetsledningen som avgör om det är en brist och kan komma till en annan slutsats. För de myndigheter som ska redovisa en bedömning av intern styrning och kontroll har dessa iakttagelser inte medfört redovisade brister i årsredovisningen. Däremot förekommer att myndigheterna redovisar vidtagna åtgärder med anledning av granskningar.

Förvaltningen av stöd under coronapandemin

ESV har under coronapandemin följt upp hur vissa myndigheter har förvaltat de stöd som har införts eller förändrats för att lindra effekterna av det nya coronaviruset, främst avseende åtgärder för att motverka överutnyttjande och felaktiga utbetalningar. ESV bedömer att myndigheterna har förvaltat stöden väl utifrån rådande omständigheter. De har beaktat de krav som ställs på myndigheters förvaltning genom förvaltningslagen och myndighetsförordningen och gett målgrupperna tillgång till stöden.

ESV menar att myndigheterna har vidtagit åtgärder som beaktar både perspektivet om en skyndsam hantering och att endast ge stöd till berättigade mottagare, som är två av de övergripande målen för stöden. För att mildra konsekvenserna för enskilda har verksamheten i vissa fall bedrivits med högre risk för fel i förvaltningen än vad myndigheterna normalt accepterar. Myndigheterna har då anpassat sin riskacceptans för att nå de mål som har funnits för stöden – vilket är något en myndighet får göra.²⁶

Förvaltningen av EU-medel

ESV har granskat förvaltnings- och kontrollsystemen (även kallat interna kontrollrutiner) inom de myndigheter som förvaltar medel från EU:s fonder med så kallad delad förvaltning mellan Sverige och EU-kommissionen. Det är värt att nämna att ESV i sin revision av hur svenska myndigheter hanterade EU-medel under 2021 lämnade en reservation när det gäller förvaltnings- och kontrollsystemen för Havs- och fiskeriprogrammet²⁷ samt Lokalt ledd utveckling²⁸. Jordbruksverket redovisar inga brister i den interna styrningen och kontrollen i årsredovisningen för 2021.

²⁶ ESV 2021:39, *Myndigheternas förvaltning av stöd för att lindra effekterna av det nya coronaviruset*, s.36.

²⁷ ESV 2022:10, *Revisionsuttalande och årlig rapport 2022, Havs- och fiskeriprogrammet (EHFF)*.

²⁸ ESV 2022:9, *Revisionsuttalande och årlig rapport 2022, Lokalt ledd utveckling (EURF och ESF)*.

Förebygga korruption och oegentligheter

Statskontoret har rapporterat att myndigheterna använder flera olika åtgärder för att upptäcka och förebygga korruption och oegentligheter. Det handlar exempelvis om analys av risker och åtgärder som kontrollfunktioner, tvåpersonsbeslut, utbetalningskontroll och behörighetsspärr, men även utbildning och rutiner för att hantera misstanke om oegentlighet. Myndigheternas hantering av risken för oegentligheter i verksamheten utvecklas positivt enligt Statskontoret.²⁹

Försäkringskassans förvaltning

Inspektionen för socialförsäkringen har granskat Försäkringskassans förvaltning. De rekommenderar bl.a. att Försäkringskassan

- utvecklar interna styr- och stöddokument för att ge utredare stöd i arbetet samt tydliggöra styrningen³⁰
- utvecklar det interna stödet till utredare när det gäller handläggningen av sjukpenningärenden för att öka förutsättningarna för en enhetlig och rättssäker tillämpning³¹
- ser över hur myndigheten hanterar uppgifter om att barn är placerade så att informationen kommer fram till handläggningen av rätt förmån i rätt tid för att förhindra felaktiga utbetalningar.³²

Intern styrning i Statens historiska museer och Arbetsmiljöverket

Statskontoret har inom ramen för sin myndighetsanalys bedömt den interna styrningen inom Statens historiska museer. Statskontoret konstaterar bl.a. att de anställda inte känner till innehållet i vissa centrala styrdokument (som t.ex. arbetsordningen) och att verksamhetsplanen inte är tillräckligt förankrad hos medarbetarna.³³ Arbetsordningen är myndighetsledningens verktyg för att styra myndigheten och verksamhetsplanen är ett sätt se till att de anställda är förtrogna med målen för verksamheten.³⁴

Statskontoret har även bedömt den interna styrningen inom Arbetsmiljöverket. Statskontoret föreslår en mer central styrning av verksamheten för samråd med arbetsmarknadens parter. Verksamheten behöver styras mer sammanhållet och systematiskt med riktlinjer, integrerat med annan verksamhet och utgå från en helhetsbild.³⁵

²⁹ Statskontoret 2021:102, *Arbetet mot korruption är under utveckling*.

³⁰ ISF Rapport 2021:3, *Försäkringskassans utredningsskyldighet*, s.137f.

³¹ ISF (2021), *Behovsanställd utan sjuklön*, s.31.

³² ISF Rapport 2021:6, *Placerade barn och socialförsäkringen*.

³³ Statskontoret 2021:8, *Myndighetsanalys av Statens historiska museer*, s.118och 123

³⁴ 8 § 2 myndighetsförordningen (2017:515).

³⁵ Statskontoret 2021:7, *Arbetsmiljöverkets interna styrning och tillsynens effektivitet efter resursförstärkningen*, s.34.

Dessa två myndigheter har inte av regeringen gets krav på att inrätta internrevision och omfattas därmed inte av det utökade regelverket om intern styrning och kontroll.

Intern styrning i Myndigheten för yrkeshögskolan och Ekobrottsmyndigheten

Riksrevisionen har granskat Myndigheten för yrkeshögskolan ur rättssäkerhetssynpunkt och bedömer att myndigheten behöver utveckla sin styrning av beslutsprocessen. Utgångspunkten är lika behandling genom enhetlig ärendehantering.³⁶

Riksrevisionen har granskat effektiviteten i Ekobrottsmyndighetens arbete mot organiserad ekonomisk brottslighet. Riksrevisionen bedömer att Ekobrottsmyndigheten har brister i sin interna styrning. Ekobrottsmyndigheten har inte styrt verksamheten så att myndigheten fullt ut kan arbeta mot den organiserade ekonomiska brottsligheten på ett effektivt sätt.³⁷ Det är en avvikelse från ett av de krav som följer av ansvaret för verksamheten inför regeringen. Ekobrottsmyndigheten omfattas inte av det utökade regelverket om intern styrning och kontroll.

Statens forsknings- och utvecklingsverksamhet

Riksrevisionen har granskat om statens forsknings- och utvecklingsverksamhet fungerar effektivt vid de myndigheter som inte är forskningsråd eller universitet och högskolor. Riksrevisionen bedömer att verksamheten inte fungerar effektivt. De flesta berörda myndigheter behöver utveckla sitt arbete med riskanalyser för denna verksamhet. Genom att identifiera de mest väsentliga riskerna i verksamheten kan kontrollåtgärder och ekonomisk uppföljning bli mer effektiva och ändamålsenliga. Vid de myndigheter som utlyser forskningsbidrag har Riksrevisionen sett brister i den ekonomiska uppföljningen och kontrollen av sådana medel. Det innebär en risk för att hushållning med statens resurser inte sker i tillräcklig utsträckning.³⁸

3.2 Den interna styrningen och kontrollen är säkerställd

Myndighetsledningarna har säkerställt att det vid myndigheten finns en intern styrning och kontroll som fungerar på ett betryggande sätt med undantag för de brister som redovisats i myndigheternas årsredovisningar.

Den interna styrningen och kontrollen kan beskrivas på flera sätt, exempelvis som ett (lednings)³⁹system för verksamhetsstyrning med bl.a. finansiering, redovisning, resultat, jämställdhet och hållbarhet. Ett annat sätt att beskriva intern styrning och

³⁶ RIR 2021:13, *Yrkeshögskolan – ambitioner, styrning och uppföljning*, s.46.

³⁷ RIR 2021:30, *Ekobrottsmyndigheten – arbetet mod den organiserade ekonomiska brottsligheten*, s.5.

³⁸ RIR 2021:5, *Statlig myndigheters FoU-verksamhet – styrning och processer för kvalitet, relevans och hushållning*, s.62.

³⁹ Ledningssystem följer av att det är myndighetsledningen som ska säkerställa en betryggande intern styrning och kontroll för sitt ansvar för verksamheten.

kontroll är med de faktorer som enligt Statskontoret påverkar god förvaltningskultur⁴⁰:

- samsyn om uppdraget (t.ex. uppgift, mål och uppdrag)
- intern styrning (t.ex. arbetsordning och verksamhetsplan)
- ledarskap och medarbetarskap (t.ex. att göra målen för verksamheten kända)
- utbildning och fortbildning (t.ex. att ta tillvara och utveckla erfarenhet och kompetens).

Gemensamt för styrningens olika uttryck är att det är så myndighetsledningen säkerställer att det vid myndigheten finns en intern styrning och kontroll som fungerar betryggande.

Flertalet myndigheter redovisar väsentliga risker i verksamheten

Myndigheterna kan i årsredovisningen lämna information om risker av väsentlig betydelse för ledningens ansvar för verksamheten och om vilka åtgärder myndigheten vidtar för att hantera dessa risker.⁴¹ Flertalet myndigheter har redovisat sådana väsentliga risker i verksamheten. Över tiden är det dock ingen större ökning av antalet myndigheter som redovisar väsentliga risker i årsredovisningen.

Väsentliga risker är sådana som myndigheten måste ha kontroll över för att fullgöra ansvaret för verksamheten. Risker kan vara låg och accepterad men ändå väsentliga. Att risken är låg beror då på att myndigheten vidtagit nödvändiga åtgärder.

Tabell 4 visar hur många myndigheter som i årsredovisningen har informerat regeringen om väsentliga risker och nödvändiga åtgärder för att hantera riskerna under de senaste fem åren.

Tabell 4. Information om väsentliga risker och åtgärder 2017–2021

	2021	2020	2019	2018	2017
Antal myndigheter som redovisar väsentliga risker	42	38	37	45	36

Källa: Myndigheternas årsredovisningar för 2021.

Nästan alla myndigheter lämnar en sammanfattande redovisning

Myndigheterna bör lämna en sammanfattande redovisning av vad som har legat till grund för bedömningen av den interna styrningen och kontrollen.⁴² Nästan alla myndigheter har också lämnat en sådan redovisning. Den kan dock se väldigt olika

⁴⁰ Statskontoret (2021), *God förvaltningskultur i praktiken*.

⁴¹ Ekonomistyrningsverkets allmänna råd (ESV Cirkulär 2018:6) till 2 kap. 8 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

⁴² Ekonomistyrningsverkets allmänna råd (ESV Cirkulär 2018:6) till 2 kap. 8 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

ut. Vissa myndigheter beskriver sin process för intern styrning och kontroll, medan andra beskriver risker och vilka åtgärder myndigheten använt för att hantera riskerna.

Av tabell 5 framgår hur många myndigheter som har redovisat grunden för bedömningen av den interna styrningen och kontrollen under de senaste fem åren.

Tabell 5. Sammanfattande redovisning 2017–2021

	2021	2020	2019	2018	2017
Antal myndigheter som redovisar grunden för bedömningen	68	70	69	66	65

Källa: Myndigheternas årsredovisningar för 2021.

Arbetet med att identifiera väsentliga risker fungerar ändamålsenligt
ESV har frågat myndigheterna om de bedömer att arbetet med att identifiera verksamhetens väsentliga risker fungerar ändamålsenligt.⁴³ Av myndigheterna svarade 64 procent att arbetet är ändamålsenligt, medan 36 procent ser ett visst utvecklingsbehov. De utvecklingsområden som bl.a. angavs var att

- förbättra processen för att identifiera riskerna i verksamhetsplaneringen
- ta fram en enhetlig modell för riskhantering som en del av den ordinarie verksamhetsstyrningen
- utveckla integreringen med ledningsprocessen
- utveckla och fördjupa verksamhetsanalysen inom specifika riskområden
- ta fram strukturer för hantering av risker utanför ordinarie processer
- ta fram rutiner för eskalering av risker
- bli mer systematisk och konkret i identifieringen av väsentliga risker
- arbeta med kommunikation och utbildning kring risker
- förtydliga arbetssättet i samband med identifiering av väsentliga myndighetsövergripande risker.

ESV bedömer att de beskrivna utvecklingsområdena bör leda till att arbetet med de berörda myndigheternas riskanalyser utvecklas.

Myndigheterna ser olika väsentliga riskområden i verksamheten

ESV har frågat myndigheterna inom vilka områden som de ser väsentliga risker för sin verksamhet. De områden där flest myndigheter ser väsentliga risker rör effektivitet, kompetensförsörjning, dataskydd och arbetsmiljö.

Myndigheterna har även kunnat ange egna områden där de ser väsentliga risker i verksamheten (Annan risk). Några exempel på sådana områden är korruption och

⁴³ ESV:s enkät till myndigheterna, fråga 26 (se bilaga 2).

oegentligheter, trackaserier/hot/våld mot personal, utvecklingen av verksamheten, bristande systemstöd, lokalkostnader och rättsutvecklingen.

Tabell 6 visar hur många myndigheter som ser väsentliga risker inom olika områden.

Tabell 6. Väsentliga risker fördelat på områden (antal myndigheter)

Riskområde	2021
Myndighetens väsentliga risker avser att verksamheten bedrivs effektivt (i förhållandet mellan kostnad, kvalitet och kvantitet) enligt 3 § myndighetsförordningen	45
Kompetensförsörjning enligt 3 kap. 3 § förordningen om årsredovisning och budgetunderlag	44
Dataskydd enligt artikel 24 dataskyddsförordningen	37
Arbetsmiljö enligt 3 kap. 2 § arbetsmiljölagen	34
Att verksamheten bedrivs med god hushållning (disponerade medel används för sitt ändamål) enligt 3 § myndighetsförordningen	25
Säkerhetsskydd enligt 2 kap. 1 § säkerhetsskyddslagen	23
Finansiering enligt 9 kap. anslagsförordningen	21
Att verksamheten blir tillförlitlig och rättvisande redovisad enligt 3 § myndighetsförordningen	15
Krisförmåga enligt 8 § förordningen om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap	19
Betalningar enligt 9 § förordningen om statliga myndigheters betalningar och medelsförvaltning	12
Att förvaltade tillgångar skyddas enligt 22 § förordningen om myndigheters bokföring	7
Annan risk	23

Källa: ESV:s enkät till myndigheterna, fråga 27 (se bilaga 2).

Över hälften ser behov av att vidta åtgärder för alla identifierade risker

Myndigheterna har även fått svara på frågan om i vilken utsträckning de ser behov av att vidta åtgärder med anledning av sina identifierade risker.⁴⁴ Här har 57 procent av myndigheterna svarat att de ser behov för alla risker, medan 36 procent ser behov för flertalet risker och 7 procent ser behov för en mindre del av riskerna. Orsaken till att man ser ett mindre behov av åtgärder kan vara att det redan finns åtgärder på plats.

Majoriteten ser den systematiska uppföljningen som ändamålsenlig

ESV har även frågat myndigheterna om de anser att den systematiska och regelbundna uppföljningen av den interna styrning och kontrollen är ändamålsenlig för myndigheten.⁴⁵ Av myndigheterna svarade 60 procent enbart ja, medan 40 procent svarade ja men att det fanns ett utvecklingsbehov. De utvecklingsbehov som angavs var bl.a.

⁴⁴ ESV:s enkät till myndigheterna, fråga 28 (se bilaga 2).

⁴⁵ ESV:s enkät till myndigheterna, fråga 29 (se bilaga 2).

- behov av en övergripande beskrivning av processen
- behov av systemstöd för riskhantering
- utveckling av internkontrollplan
- effektivisering av uppföljningsprocessen
- förbättrad dokumentation av uppföljningen
- samordning av olika typer av uppföljning
- löpande bedömning och utvärdering
- kompetenshöjande insatser.

Myndigheterna har även fått svara på frågan om vad den regelbundna uppföljningen och bedömningen omfattar.⁴⁶ I tabell 7 framgår vilka bedömningsområden som uppföljningen omfattar.

Tabell 7. Omfattningen av myndigheternas systematiska och regelbundna uppföljning (antal myndigheter)

Bedömningsområde	2021
Att riskerna är väsentliga för att myndigheten inte ska kunna fullgöra sina uppgifter, uppnå verksamhetens mål och uppfylla kraven i 3 § myndighetsförordningen	67
Att de åtgärder som vidtas är nödvändiga för att myndigheten med rimlig säkerhet ska kunna fullgöra sina uppgifter, uppnå verksamhetens mål och uppfylla kraven i 3 § myndighetsförordningen	68
Att åtgärder vidtas efter en avvägning mellan den kostnad en viss åtgärd för med sig och den förväntade nyttan av åtgärden (allmänt råd 4 § förordningen om intern styrning och kontroll)	57
Omfattar alla tre ovanstående	57
Annat	4

Källa: ESV:s enkät till myndigheterna, fråga 30 (se bilaga 2).

Två exempel på andra bedömningsområden som kan ingå i myndigheternas systematiska och regelbundna uppföljning är komponenter och principer i COSO-modellen⁴⁷, samt uppföljning av administrativa styrdokument.

Hälften av styrelsemyndigheterna har inrättat utskott till styrelsen

Närmare hälften av de 41 styrelsemyndigheterna har inrättat ett utskott (eller motsvarande) till styrelsen för beredning av ärenden. Den klart vanligaste uppgiften för utskotten är att bereda åtgärder med anledning av internrevisionens rapporter.

I tabell 8 framgår hur många styrelsemyndigheter som har inrättat ett utskott samt utskottens uppgifter.

⁴⁶ ESV:s enkät till myndigheterna, fråga 30 (se bilaga 2).

⁴⁷ The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO), har utarbetat principer för intern styrning och kontroll. COSO har i sitt ramverk COSO Internal Control kommit med idén om att intern styrning och kontroll byggs av fem olika komponenter.

Tabell 8. Styrelsemyndigheter med utskott till styrelsen samt deras uppgifter (antal myndigheter)

Utskottets uppgifter	2021
Styrelsemyndigheter med utskott	20
Utskottet bereder åtgärder med anledning av internrevisionens rapporter ⁴⁸	16
Utskottet bereder åtgärder med anledning av Riksrevisionens invändning i revisionsberättelsen ⁴⁹	8
Bereda myndighetens åtgärder med anledning av myndighetens väsentliga risker	3
Bereder förslag till arbetsordning.	3
Bereder förslag till verksamhetsplan.	3
Andra uppgifter	15

Källa: ESV:s enkät till myndigheterna, fråga 4 och 5 (se bilaga 2).

Myndigheterna har även kunnat lämna kompletterande uppgifter i fritext om vilka andra uppgifter som utskottet⁵⁰ har. Som exempel på de uppgifter som beskrivits finns uppgifter kopplat till årsredovisningen, myndighetens interna styrning och kontroll, ekonomisk styrning och finansiell rapportering.

En stor andel av uppgifterna som lämnades i fritextfältet var inriktade på internrevisionen. I de flesta fall var uppgifterna kopplade till internrevisionens årsprocess (riskanalys/revisionsplan och rapportering). Även internrevisionens riktlinjer, bemanning och budget har nämnts. I ett fall angavs att utskottet årligen bedömer internrevisionens effekter, kvalitet och rapportering, samt att man för en löpande dialog med internrevisionschefen.

3.3 Det finns flera utmaningar för den interna styrningen och kontrollen

Intern styrning och kontroll på förvaltningsmyndigheter under regeringen har varit föremål för flera utredningar under 2021. Utredningarna visar bland annat på olika utmaningar i myndigheternas arbete.

Anpassa den interna styrningen och kontrollen efter verksamheten

ESV säger i rapporten Ekonomisk styrning i staten att en återkommande utmaning handlar om att tillämpa regelverken för intern styrning och kontroll på ett sätt som passar verksamhetens förutsättningar och är till nytta för myndigheten.⁵¹ Utmanande är t.ex. att revidera processer som är administrativt tunga samt att samordna myndighetens riskhantering enligt olika bestämmelser.

⁴⁸ Sju myndigheter har beskrivit arbetet gentemot internrevisionen i fritext men inte svarat i kryssrutan: Linnéuniversitetet, Göteborgs universitet, Stockholms universitet, Tillväxtverket, Transportstyrelsen, Umeå universitet och Uppsala universitet. Dessa sju myndigheter har slagits ihop med de myndigheter som lämnat svar i form av kryssalternativ.

⁴⁹ En myndighet, Stockholms universitet, har beskrivit arbetet gentemot internrevisionen i fritext men inte svarat i kryssrutan. Myndigheten har slagits ihop med de myndigheter som lämnat svar i form av kryssalternativ.

⁵⁰ En myndighet har angivit att man har två utskott, ett revisionsutskott och ett budgetutskott.

⁵¹ ESV 2021:19 Ekonomisk styrning i staten, s.130.

I rapporten Myndigheternas förvaltning av stöd för att lindra effekterna av det nya coronaviruset har ESV sett att ett agilt arbetssätt har varit en förutsättning för att klara av att på ett snabbt sätt hantera de nya stöden.⁵² Myndigheterna har under krisen arbetat mer lättrörligt och föränderligt. De har börjat hantera stöden innan införandet av regler och rutiner för verksamheten har varit avslutade. Detta utmanar styrning och kontroll genom att inte betona mer planering (t.ex. identifiera risker i verksamhetsplaneringen) och i stället lära av framgång och motgång.

Intern styrning och kontroll medför administration

Riksrevisionen nämner i rapporten Administration i statliga myndigheter att det finns styrningsrelaterade krav som medför mycket administration, t.ex. regler om intern styrning och kontroll samt revision.⁵³

Intern styrning och kontroll innebär administration i form av t.ex. riskhantering och internrevision. Det gäller även alla andra former av styrning som innefattar att planera, följa upp och utveckla. För intern styrning och kontroll har det tillkommit administration i och med det allmänna rådet om att lämna en sammanfattande redovisning av vad som ligger till grund för myndighetsledningens bedömning av den interna styrningen och kontrollen.⁵⁴ Förordningen har även ändrats till att myndigheterna ska redovisa en bedömning för hela räkenskapsåret. Större spårbarhet och synbarhet i bedömningen medför ökad administration för myndigheterna.

Bristande systemstöd för bemyndiganden

Riksrevisionen bedömer i rapporten Riksrevisorns årliga rapport 2021⁵⁵ att myndigheterna har problem med att skapa en god intern styrning och kontroll för bemyndiganden. Det finns brister som orsakas av att myndigheterna saknar systemstöd, vilket gör att det finns stora inslag av manuella moment, vilket ökar risken för fel i hanteringen. Andra orsaker är olika ansvar för beslut och utbetalning respektive redovisning av åtaganden samt delat ansvar mellan myndigheter.

⁵² ESV 2021:39, s.23.

⁵³ RIR 2021:3, *Administrationn i statliga myndigheter – en verksamhet i förändring*, s.58

⁵⁴ Ekonomistyrningsverkets allmänna råd (ESV Cirkulär 2018:6) till 2 kap. 8 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

⁵⁵ Riksrevisionen (2021), *Riksrevisorns årliga rapport 2021*, s.17.

4 Den statliga internrevisionen

I det här kapitlet redovisar vi att myndigheterna följer internrevisionsförordningen och har nytta av internrevisionens granskning (avsnitt 4.1), att internrevisionen i stor utsträckning bedömer myndighetens interna styrning och kontroll (avsnitt 4.2), att myndigheternas riktlinjer för sin internrevision i viss mån behöver utvecklas (avsnitt 4.3), att internrevisionens resurser har minskat något (avsnitt 4.4), och att fem myndigheter inte har genomfört någon extern kvalitetssäkring av sin internrevisionsfunktion under de senaste fem åren (avsnitt 4.5).

4.1 Myndigheterna följer internrevisionsförordningen och har nytta av internrevisionens granskning

I ESV:s enkät har myndigheterna fått svara på om de har följt internrevisionsförordningen. En myndighet rapporterar avvikelser från kravet på anställd internrevisionschef för perioden januari–september 2021.⁵⁶ I övrigt har inga avvikelser rapporterats.

Vid den systematiska och regelbundna uppföljningen och bedömningen av den interna styrningen och kontrollen beaktar myndighetsledningen iakttagelser som lämnas vid intern- och externrevision. Samtliga myndigheter som besvarat ESV:s enkät har svarat ja på frågan om internrevisionen i allt väsentligt har medfört förbättringar i myndighetens interna styrning och kontroll.⁵⁷

Myndighetsledningarna beaktar internrevisionens förslag

Den statliga internrevisionen ska lämna förslag till förbättringar av myndighetsledningens interna styrning och kontroll.⁵⁸ Internrevisionen förväntas i sitt förslag lämna en rekommendation som myndighetsledningen kan besluta om (och vidta) som åtgärd. En åtgärd är vad myndighetsledningen gör med anledning av internrevisionens iakttagelse av något som kan förbättras i myndighetsledningens interna styrning och kontroll.

Enligt svaren på ESV:s enkät leder en mycket stor andel av internrevisionens rekommendationer till beslut om åtgärd enligt rekommendationen. Andelen beslut om åtgärder är också hög över tiden även om den har varierat något mellan åren.

⁵⁶ 2 § internrevisionsförordningen (2006:1228).

⁵⁷ ESV:s enkät till myndigheterna fråga 8 (se bilaga 2).

⁵⁸ 3 § internrevisionsförordningen (2006:1228).

I tabell 9 framgår i vilken utsträckning som myndighetsledningen har beslutat om åtgärder med anledning av internrevisionens iakttagelser och rekommendationer under de senaste fem åren.⁵⁹

Tabell 9. Beslut om åtgärder med anledning av internrevision 2017–2021

	2021	2020	2019	2018	2017
Andel rekommendationer som leder till åtgärder	90 %	90 %	85 %	85 %	88 %

Källa: ESV:s enkät till myndigheterna, fråga 10 (se bilaga 2).

Ett beslut om åtgärd kan i varierande grad avspeglas i internrevisionens rekommendation. Det är en åtgärd enligt rekommendationen om beslutet avser internrevisionens iakttagelse och resulterar i det som rekommendationen syftar till.

I de flesta fall då myndighetsledningen inte har beslutat om åtgärder beror det på att rekommendationerna är under beredning eller att beredningen inte har påbörjats än. En tredje anledning kan vara att myndighetsledningen anser att det inte behövs någon åtgärd.⁶⁰

Myndigheterna har rutiner för uppföljning men ser vissa utvecklingsbehov. Alla 70 myndigheter har svarat ja på frågan om de har rutiner för hur myndigheten följer upp att de åtgärder som myndighetsledningen beslutat om blir genomförda.⁶¹

Myndigheterna har även kunnat komplettera svaret med vilka utvecklingsbehov de ser för att internrevisionens iakttagelser och rekommendationer även framåt ska medföra förbättringar av myndighetens interna styrning och kontroll.⁶² Det har 27 myndigheter gjort.

Många av dessa exempel knyter an till behovet av att förbättra myndighetens process för att omhänderta sådana beslut, åtgärder och uppföljningar som har kopplingar till de iakttagelser och rekommendationer som lämnas av internrevisionen. Några exempel pekade också på behov av att utveckla kommunikationen och spridningen av innehållet i rapporter, medan andra lyfte förbättringsområden med koppling till myndighetens process för intern styrning och kontroll.

Av myndigheterna var det 18 som uppgav att det inte fanns något utvecklingsbehov.

⁵⁹ 10 § 3 internrevisionsförordningen (2006:1228).

⁶⁰ ESV:s enkät till myndigheterna, fråga 11 (se bilaga 2).

⁶¹ ESV:s enkät till myndigheterna, fråga 12 (se bilaga 2).

⁶² ESV:s enkät till myndigheterna, fråga 9 (se bilaga 2).

Få granskningar har genomförts med anledning av pandemin

En mindre andel av myndigheterna (16 procent) anger att internrevisionen har genomfört granskningar med anledning av coronapandemin.⁶³ Någon framhöll dock att pandemin ändå finns med i varje granskning eftersom verksamheten har påverkats även om specifika granskningar inte genomförts.

Hos de myndigheter som har genomfört granskningar med direkt inriktning på pandemin är det vanligaste området distansarbete samt arbetsmiljö och arbetsgivaransvar i samband med hemarbete. Ett annat återkommande område är krisledning, krishantering och i något fall fördelning av krisstöd.

Internrevisionen lämnar oftare råd och stöd till andra än myndighetsledningen

En del av internrevisionens uppdrag är att på begäran ge råd och stöd till styrelse och myndighetschef.⁶⁴ Men internrevisionen kan även ge råd och stöd till andra inom myndigheten om det finns inskrivet i internrevisionens instruktion, vilken beslutas av myndighetsledningen.⁶⁵ Internrevisionens råd och stöd ska dock ligga inom internrevisionens kompetenser.

Nästan hälften (46 procent) av myndigheterna med styrelse uppger att internrevisionen har lämnat råd och stöd till styrelsen. Av dessa var det drygt hälften som även lämnat råd och stöd till myndighetschefen och andra chefer och medarbetare.

Andra chefer och medarbetare är också den kategori som det är vanligast att internrevisionen lämnar råd och stöd till. Det svarar 70 procent av alla myndigheterna. Över hälften (57 procent) av myndigheterna anger vidare att internrevisionen har lämnat råd och stöd till myndighetschefen, medan en mindre andel (13 procent) svarar att internrevisionen inte lämnar råd och stöd.

I tabell 10 redovisas till vilka inom myndigheten som internrevisionen har lämnat råd och stöd.

Tabell 10. Råd och stöd från internrevisionen (antal myndigheter)

Mottagare av internrevisionens råd och stöd	2021	2020 ⁶⁶
Styrelsen (i styrelsemyndigheter)	19	-
Myndighetschefen	40	-
Andra chefer och medarbetare än myndighetsledningen (och myndighetschefen)	49	55

⁶³ ESV:s enkät till myndigheterna, fråga 23 (se bilaga 2).

⁶⁴ 5 § internrevisionsförordningen (2006:1228).

⁶⁵ 10 § 1 p internrevisionsförordningen (2006:1228).

⁶⁶ I enkäten avseende 2020 frågade inte ESV om styrelsen separat utan om myndighetsledningen (styrelsen om myndigheten har styrelse, annars myndighetschefen). Av myndigheterna svarade då 47 stycken (67 procent) att internrevisionen hade lämnat råd och stöd till myndighetsledningen under 2020.

Mottagare av internrevisionens råd och stöd	2021	2020 ⁶⁶
Lämnar inte råd och stöd	9	-

Källa: ESV:s enkät till myndigheterna, fråga 15 (se bilaga 2).

Internrevisionen lämnar råd och stöd inom olika områden

Det finns en stor bredd på de områden där internrevisionen lämnar råd och stöd. Enligt svaren på ESV:s enkät är de vanligaste områdena korruption och andra oegentligheter, väsentliga risker och att utveckla verksamheten.

Myndigheterna har även kunnat ange egna områden där internrevisionen ger stöd. Här återfinns bl.a. arbetsmiljö, it- och informationssäkerhet, krisledning, miljörevision, planerings- och uppföljningsprocessen, projektstyrning, upphandling och visselblåsning.

Vidare anger 8 myndigheter att internrevisionen har lämnat råd och stöd under 2021 med anledning av coronapandemin.⁶⁷

I tabell 11 redovisas inom vilka områden som internrevisionen har lämnat råd och stöd under 2021.

Tabell 11. Områden för internrevisionens råd och stöd (antal myndigheter)

Områden	2021
Korruption och andra oegentligheter	30
Myndighetens väsentliga risker inom intern styrning och kontroll	27
Utveckla verksamheten	26
Myndighetens organisation	22
Följa upp risker och vidtagna åtgärder inom intern styrning och kontroll	21
Nödvändiga åtgärder för intern styrning och kontroll	16
Arbetet med verksamhetsplanen	9
Samarbete med myndigheter och andra	7
Förhållanden utanför myndigheten	5
Annat	20

Källa: ESV:s enkät till myndigheterna, fråga 16 (se bilaga 2, där det även framgår i vilken förordning respektive område regleras.).

Omfattningen på rådgivningsuppdraget är i stort sett oförändrat

På frågan om hur omfattningen av rådgivningsuppdraget⁶⁸ har sett ut under 2021 jämfört med tidigare år svarade 54 myndigheter att den var oförändrad. Det kan jämföras med att 44 myndigheter angav detsamma i enkäten för 2020. Betydligt färre (10 stycken) upplevde att rådgivningen hade ökat. För 2020 var det 18 stycken.

⁶⁷ ESV:s enkät till myndigheterna, fråga 24 (se bilaga 2).

⁶⁸ ESV:s enkät till myndigheterna, fråga 25 (se bilaga 2).

Endast 6 myndigheter svarade att rådgivningen hade minskat under 2021, jämfört med 8 stycken för 2020. ESV kan inte hitta någon enskild förklaring till utfallet.

Sammanfattningsvis drar ESV slutsatsen att råd och stöd från internrevisionen är efterfrågat inom myndigheterna. Omfattningen verkar inte heller ha minskat under 2021 utan håller sig relativt konstant över tid.

4.2 Internrevisionen bedömer den interna styrningen och kontrollen i stor utsträckning

Den statliga internrevisionen ska granska om myndighetsledningens interna styrning och kontroll ger rimlig säkerhet för vad som följer av myndighetsledningens ansvar för verksamheten inför regeringen.⁶⁹ I den systematiska och löpande uppföljningen och bedömningen ska myndigheten beakta iakttagelser från bl.a. myndighetens internrevision.⁷⁰ Det är ett underlag för myndighetsledningen för att bedöma om den har säkerställt att det vid myndigheten finns en intern styrning och kontroll som fungerar på ett betryggande sätt.

De flesta myndighetsledningar, men inte alla, har efter varje avslutad granskning fått ett ställningstagande från sin internrevision om den interna styrningen och kontrollen ger rimlig säkerhet. De flesta myndighetsledningar har dock inte fått någon samlad bedömning från internrevisionen inför den egna bedömningen i årsredovisningen. En sådan bedömning kan lämnas på myndighetsledningens önskemål eller genom internrevisionens eget initiativ. Förhållandet under 2021 är nästan helt överensstämmande med föregående år.

I de exempel på samlade bedömningar som lämnats i enkäten är det vanligt att den övergripande bedömningen är ett s.k. omdöme med negation i yttrandet, dvs. att det inte finns något som talar emot bedömningen. Lika vanligt är ett omdöme med villkorad försäkran med någon form av avgränsning (se bilaga 3).

I tabell 12 redovisas i vilken utsträckning som myndighetsledningen har fått ett ställningstagande från internrevisionen om den interna styrningen och kontrollen under de senaste fem åren.

Tabell 12. Uttalande från internrevisionen om den interna styrning och kontrollen är betryggande 2017–2021 (antal myndigheter)

Form av bedömning	2021	2020	2019	2018	2017
Bedömning efter genomförd granskning	60	60	-	62	62
Samlad bedömning	24	25	-	16	12

⁶⁹ 4 § internrevisionsförordningen (2006:1228).

⁷⁰ 5 § förordningen (2007:663) om intern styrning och kontroll.

Källa: ESV:s enkät till myndigheterna, fråga 22 (bilaga 2).

Internrevision används inte som revisionsbevis

Internrevisionen ska granska ledningens interna styrning och kontroll⁷¹ och Riksrevisionen gör ett uttalande om det framkommit något som skulle tyda på att ledningen i sin bedömning av den interna styrningen och kontrollen inte har följt förordningen om intern styrning och kontroll.⁷² För ett sådant uttalande kan internrevisionens resultat vara ett underlag.⁷³ För 2020 använde dock inte Riksrevisionen någon granskning utförd som internrevision som revisionsbevis.⁷⁴

ESV använde inte heller internrevisionens granskning som revisionsbevis för uttalandet om myndigheternas förvaltnings- och kontrollsystem för hanteringen av EU-medel under 2021.

4.3 Myndighetsledningens riktlinjer för internrevisionen behöver i viss mån utvecklas

Myndighetsledningen ska besluta om riktlinjer för sin internrevision⁷⁵ och internrevisionschefen ska leda internrevisionen enligt dessa riktlinjer.⁷⁶ Vi har frågat myndigheterna om de riktlinjer för internrevisionen som myndighetsledningen har beslutat om är aktuella.⁷⁷ Av myndigheterna svarade 51 stycken att riktlinjerna var aktuella, vilket är en minskning jämfört med 2020 då 69 myndigheter angav det.

Resterande 19 myndigheter såg ett utvecklingsbehov, och gav bland annat följande exempel på orsaker till det:

- nya visseblåsarlagen
- anpassning till interna styrdokument
- samordning med internrevision vid andra myndigheter
- samverkan med internrevision vid andra myndigheter
- samverkan med andra kontrollfunktioner inom myndigheten
- användning av externa tjänster för internrevision
- internrevisionens bedömning av korruption och övriga oegentligheter enligt 4 § internrevisionsförordningen.

⁷¹ 3–4 §§ internrevisionsförordningen (2006:1228).

⁷² Riksrevisionen gör även uttalanden om årsredovisningens upprättande, rättvisande bild, resultatredovisningens förenlighet med årsredovisningen och om myndighetsledningens förvaltning följer vissa regelverk. Det är områden som inte direkt följer av internrevisionens uppgift att granska intern styrning och kontroll.

⁷³ 8 § lagen (2002:1022) om revisions av statlig verksamhet m.m..

⁷⁴ Riksrevisionen använder internrevisionens rapporter som underlag för sin initiala riskbedömning och planering samt som information inför bedömningen av myndighetsledningens uttalande.

⁷⁵ 10 § 1 internrevisionsförordningen (2006:1228).

⁷⁶ Inom ledningsformen styrelsemyndighet kan det jämföras med att myndighetschefen ansvarar inför styrelsen och ska sköta den löpande verksamheten enligt de direktiv och riktlinjer som styrelsen beslutar. Styrelsen har då två funktioner: myndighetschefen för att sköta myndigheten och internrevisionschefen för att granska och lämna förslag till förbättringar.

⁷⁷ ESV:s enkät till myndigheterna, fråga 13 (bilaga 2).

I tabell 13 redovisas vilka områden som myndigheterna har angett att riktlinjerna för internrevisionen omfattar.

Tabell 13. Innehållet i internrevisionens riktlinjer (antal myndigheter)

Innehåll	2021
Internrevisionens rapportering till myndighetsledningen	70
Internrevisionens syfte, befogenhet, roll och arbetssätt	70
Redovisning av iakttagelser och rekommendationer i granskningsrapporter	70
Internrevisionschefens ansvar och roll	69
Riktlinjer för internrevisionens interna och externa kvalitetsarbete	68
Former för interaktion mellan internrevision och myndighetens ledning	67
Råd och stöd till andra än styrelse och myndighetschef	65
Riktlinjer för internrevisionens kompetensutveckling	64
Internrevisionens information till myndighetsledningen om behov av uppgifter	62
Former för tillsättning av internrevisionschef	52
Korruption och andra oegentligheter	48
Riktlinjer för samverkan med andra internrevisionsmyndigheter	46
Samordning av internrevisionen med annan myndighets internrevision	33
Riktlinjer för samverkan med andra kontrollfunktioner inom myndigheten	20
Annat	18

Källa: ESV:s enkät till myndigheterna, fråga 14 (se bilaga 2, där det även framgår i vilka förordningar innehållet regleras.).

Få myndigheter (33 stycken) har riktlinjer om samordning av internrevisionen med en annan myndighets internrevision. Relativt få (20 stycken) har riktlinjer för samverkan med andra kontrollfunktioner inom myndigheten. Några exempel på samverkansparter som myndigheterna har angivit är funktioner för risk, intern kontroll och juridik.

Av myndigheterna svarade 18 stycken att de har något annat innehåll i internrevisionens riktlinjer, bl.a. angavs följande exempel:

- internrevisionens oberoende
- internrevisionens organisatoriska inplacering
- internrevisionens budget
- hur åtgärder ska hanteras
- anvisningar kring revisionsutskott.

4.4 Internrevisionens resurser minskar något

Den statliga internrevisionens resurser har tidigare hållit sig relativt konstant mellan åren. För 2021 syns dock en nedgång med 5 årsarbetskrafter jämfört med 2020. Det är årsarbetskrafterna inom myndigheternas internrevisionsfunktioner som har minskat, medan köpta internrevisionstjänster har ökat något.

Under 2021 har 7 myndigheter haft en internrevisionschef som även är anställd vid en annan internrevisionsmyndighet. De myndigheter som delar internrevisionschef är Länsstyrelserna i Jämtlands och Västerbottens län, Mittuniversitetet och Centrala studiestödsnämnden, Lunds universitet och Malmö universitet samt Sveriges lantbruksuniversitet. Lantbruksuniversitetet delar internrevisionschef med Sveriges geologiska undersökning, som inte är en internrevisionsmyndighet.

I tabell 14 redovisas internrevisionens resurser mätt i antalet årsarbetskrafter under de senaste fem åren.

Tabell 14. Internrevisionens resurser 2017–2021 (antal årsarbetskrafter)

Arsarbetskrafter inom och utom myndigheten	2021	2020	2019	2018	2017
Årsarbetskrafter inom myndigheternas internrevisionsfunktioner	144	150	149	146	145
Årsarbetskrafter för köpta internrevisionstjänster	6	5	5	7	5
Summa årsarbetskrafter	150	155	154	153	150

Källa: ESV:s enkät till myndigheterna, fråga 20 och 21 (se bilaga 2).

Förändringarna i antal årsarbetskrafter beror främst på att Försäkringskassans och Trafikverkets resurser har minskat med 3 respektive 4 egna årsarbetskrafter, medan Polismyndighetens resurser har ökat med 1 årsarbetskraft. Sammanlagt har alla myndigheter i redovisningen köpt internrevisionstjänster motsvarande 6 årsarbetskrafter, vilket är en liten ökning jämfört med föregående år.

Lika många myndigheter som förra året har mindre än 1 årsarbetskraft. Medeltalet årsarbetskrafter beräknas till 2,1 men spridningen är stor. För 2020 var medeltalet 2,2. Den vanligaste storleken på en internrevisionsfunktion är en årsarbetskraft eller mindre. Det gäller för 30⁷⁸ av internrevisionsmyndigheterna (inklusive köpta internrevisionstjänster). Av dessa har 13 myndigheter redovisat att de har haft mindre än 1 årsarbetskraft för internrevision under 2021, vilket är samma antal som för 2020.

Det är mycket ovanligt med större internrevisionsfunktioner. Av de 70 internrevisionsmyndigheterna är det 6 stycken (7 för 2020) som återfinns i intervallet 5 årsarbetskrafter eller mer för internrevision.

I tabell 15 redovisas vilka myndigheter som har använt mindre än 1 årsarbetskraft (inklusive köpta tjänster) för internrevision under de senaste fem åren.

⁷⁸ Exklusive köpta internrevisionstjänster uppgår siffran till 38 myndigheter.

Tabell 15. Myndigheter med mindre än en årsarbetskraft 2017–2021 (antal årsarbetskrafter)

Myndighet	2021	2020	2019	2018	2017
Havs- och vattenmyndigheten	0,2	0,5	1,0	1,0	1,0
Statens energimyndighet	0,2	0,3	1,0	1,0	1,0
Universitet och högskolerådet	0,3	0,3	0,6	1,0	0,7
Länsstyrelsen i Jämtland	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Myndigheten för yrkeshögskolan	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3
Centrala studiestödsnämnden	0,5	0,5	0,5	0,7	0,1
Mittuniversitetet	0,5	0,5	0,4	0,3	0,5
Statens kulturråd	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Statens tjänstepensionsverk	0,5	1,1	1,1	1,1	0,4
Länsstyrelsen i Västerbotten	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Inspektionen för vård och omsorg	0,7	1,0	1,0	1,0	1,0
Örebro universitet	0,7	0,1	1,3	1,0	1,0
Karlstads universitet	0,8	0,6	0,8	0,8	1,0

Källa: ESV:s enkät till myndigheterna, fråga 20 och 21 (se bilaga 2).

Även för 2020 var det 13 myndigheter som hade mindre än 1 årsarbetskraft. Av dessa myndigheter fanns 11 stycken med även för 2021. Statens tjänstepensionsverk samt Inspektionen för vård och omsorg är nytillkomna.

När resurserna vid en myndighet som tidigare har haft 1 årsarbetskraft går ned under 1 årsarbetskraft beror det ofta på att myndigheten är i en process för att ersätta en tidigare internrevisionschef.

Av de 13 myndigheterna i tabell 15 delar 4 stycken internrevisionschef (Länsstyrelsen i Västerbottens och Jämtlands län samt Centrala studiestödsnämnden och Mittuniversitetet). Av de 13 myndigheterna redovisar 4 stycken lägre resurser för 2021 jämfört med 2020.

Myndighetsledningen kan välja att upphandla kompletterande resurser externt eller köpa tjänsten från en annan internrevisionsmyndighet, med beaktande av kravet att internrevisionen ska ledas av en chef anställd vid den egna myndigheten. Det är dock inte något som myndigheterna gör i någon större utsträckning.

Myndigheten kan också tillföra andra interna resurser för att stödja internrevisionen, om det är lämpligt med hänsyn till de krav som ställs på hur internrevisionen ska bedrivas. Vårt intryck är dock att det inte är vanligt förekommande.

En mer detaljerad redovisning av internrevisionens resurser finns i bilaga 4.

4.5 Fem myndigheter har inte genomfört en extern kvalitetssäkring av internrevisionen de senaste fem åren

Den externa kvalitetssäkringen av internrevisionsfunktionen är en del av internrevisionens, och därmed myndighetens, löpande utveckling av verksamheten. Genom en extern granskning får myndigheten en utomstående parts bedömning av om internrevisionens verksamhet bedrivs i enlighet med god sed.

Den 31 december 2021 hade 93 procent av myndigheterna (64 stycken) genomfört en extern kvalitetssäkring under perioden 2017–2021. Det kan jämföras med 96 procent vid utgången av år 2020. Värt att notera är dock att en av myndigheterna ännu inte hade varit internrevisionsmyndighet i 5 år vid utgången av 2021 och har därför inte tagits med i beräkningen.

De 5 myndigheter som inte har genomfört en extern kvalitetssäkring under de senaste 5 åren är Försäkringskassan, Havs- och vattenmyndigheten, Inspektionen för vård och omsorg, Luleå Tekniska universitet och Statens kulturråd.⁷⁹ Havs- och vattenmyndigheten har som förklaring angivit att tjänsten som internrevisor varit vakant under perioden januari–september 2021. Inspektionen för vård och omsorg har som förklaring angivit att man bytt internrevisionschef under 2021.

I tabell 16 redovisas antalet myndigheter som har genomfört en extern kvalitetssäkring av sin internrevision under den senaste femårsperioden.

Tabell 16. Extern utvärdering av internrevisionen 2017–2021 (antal myndigheter)

Aktiviteter vid extern utvärdering	2021	2020	2019	2018	2017
Myndigheten har genomfört en extern kvalitetssäkring av sin internrevision under den senaste femårsperioden.	64	65	63	59	53
Resultatet av den externa utvärderingen har rapporterats till myndighetens ledning.	65 ⁸⁰	60	57	55	-
Myndigheten har vidtagit eller planerat åtgärder för att hantera eventuella avvikelser som framkommit genom den externa utvärderingen.	58 ⁸¹	61 ⁸²	-	-	-

Källa: ESV:s enkät till myndigheterna, fråga 17, 18 och 19 (se bilaga 2).

Under 2021 utvärderade 11 myndigheter sin internrevision. Därutöver tillkommer Energimyndigheten som genomförde en extern utvärdering under 2020 utan att rapportera den till ESV. Vi har tagit del av rapporten för de 12 myndigheterna och

⁷⁹ Havs- och vattenmyndigheten, Luleå Tekniska universitet och Statens kulturråd har uppgivit i enkäten att extern kvalitetssäkring kommer att genomföras under 2022.

⁸⁰ Två av de myndigheter som svarat nej har inte genomfört någon extern kvalitetssäkring att rapportera.

⁸¹ Fem myndigheter har svarat nej på grund av att det inte fanns några avvikelser. Sju myndigheter har inte besvarat frågan.

⁸² Av myndigheterna svarade 36 stycken att de hade hanterat avvikelserna och 25 stycken uppgav att det inte fanns några avvikelser att hantera, 9 myndigheter besvarade inte frågan.

samtliga fick bedömningen att internrevisionsfunktionens verksamhet bedrevs i överensstämmelse med internrevisionsförordningen, ESV:s föreskrifter och allmänna råd, samt med IIA:s riktlinjer för yrkesmässig internrevision (IPPF)⁸³.

En viktig del av en extern kvalitetssäkring är de förbättringsförslag som redovisas i rapporterna, eftersom det ger myndigheten en möjlighet att ytterligare förbättra sin internrevisionsfunktion. Det finns många intressanta förbättringsförslag i rapporterna avseende 2021, bl.a. om utvärdering av internrevisionens resurs och kompetensbehov (se bilaga 5).

⁸³ The institute of Internal Auditors (IIA), *International standards for the practice of Internal Auditing*.

Referenser

- Ekonomistyrningsverket, *Ekonomisk styrning i staten*, ESV 2021:19.
- Ekonomistyrningsverket, *Myndigheternas förvaltning av stöd för att lindra effekterna av det nya coronaviruset*, ESV 2021:39.
- Inspektionen för socialförsäkringen, *Försäkringskassans utredningsskyldighet*, 2021:3.
- Inspektionen för socialförsäkringen (2021), *Behovsanställd utan sjuklön*.
- Riksrevisionen, *Administrationn i statliga myndigheter*, RIR 2021:3.
- Riksrevisionen, *Ekobrottsmyndigheten – arbetet mot den organiserade ekonomiska brottsligheten*, RIR 2021:30.
- Riksrevisionen, *Statliga myndigheters FoU-verksamhet*, RIR 2021:5.
- Riksrevisionen, *Yrkehögskolan*, RIR 2021:13.
- Riksrevisionen, *Riksrevisorns årliga rapport 2021*, Dnr 1.2.2-2020-078.
- Statskontoret (2021), *Arbetet mot korruption är under utveckling*, Dnr 2020/231–6.
- Statskontoret, *Arbetsmiljöverkets interna styrning*, 2021:7
- Statskontoret (2021), *God förvaltningskultur i praktiken*.
- Statskontoret, *Modell för uppföljning av förvaltningspolitiken*, 2021:4.
- Statskontoret, *Myndighetsanalys av Statens historiska museer*, 2021:8.
- Statskontoret (2021), *Statsförvaltningen i korthet*, Dnr 2021/47-5.

Lagar och förordningar

- Förordning (2007:603) om intern styrning och kontroll
- Förordning (1994:1261) om statliga myndigheters redovisningssystem
- Förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag
- Förordning (2000:606) om myndigheters bokföring
- Förvaltningslag (2017:900)
- Internrevisionsförordning (2006:1228)
- Högskoleförordning (1993:100)
- Myndighetsförordning (2007:515)

Bilaga 1 Myndigheter med utökade krav på intern styrning och kontroll

Affärsverket svenska kraftnät	styrelsemyndighet
Arbetsförmedlingen	styrelsemyndighet
Boverket	enrådighetsmyndighet
Centrala studiestödsnämnden	enrådighetsmyndighet
Domstolsverket	enrådighetsmyndighet
E-hälsomyndigheten	styrelsemyndighet
Finansinspektionen ⁸⁴	styrelsemyndighet
Fortifikationsverket	styrelsemyndighet
Försvarets materielverk	styrelsemyndighet
Försvarsmakten	enrådighetsmyndighet
Försäkringskassan	styrelsemyndighet
Göteborgs universitet	styrelsemyndighet
Havs- och vattenmyndigheten	enrådighetsmyndighet
Inspektionen för vård och omsorg	enrådighetsmyndighet
Kammarkollegiet	enrådighetsmyndighet
Karlstads universitet	styrelsemyndighet
Karolinska institutet (universitet)	styrelsemyndighet
Kriminalvården	enrådighetsmyndighet
Kronofogdemyndigheten	enrådighetsmyndighet
Kungl. tekniska högskolan (universitet)	styrelsemyndighet
Kustbevakningen	enrådighetsmyndighet
Lantmäteriet	styrelsemyndighet
Linköpings universitet	styrelsemyndighet
Linnéuniversitetet	styrelsemyndighet
Luftfartsverket	styrelsemyndighet
Luleå tekniska universitet	styrelsemyndighet
Lunds universitet	styrelsemyndighet
Läkemedelsverket	styrelsemyndighet
Länsstyrelsen i Jämtlands län ⁸⁵	enrådighetsmyndighet
Länsstyrelsen i Norrbottens län ⁸⁶	enrådighetsmyndighet
Länsstyrelsen i Skåne län ⁸⁷	enrådighetsmyndighet
Länsstyrelsen i Västerbottens län ⁸⁸	enrådighetsmyndighet

⁸⁴ Myndigheten utför administrativa uppgifter åt Bokföringsnämnden. Den verksamhet myndigheten bedriver åt Bokföringsnämnden omfattas av internrevision.

⁸⁵ Är berörd myndighet av EU-medel där Statens jordbruksverk ska bedriva internrevision.

⁸⁶ Är berörd myndighet av EU-medel där Statens jordbruksverk ska bedriva internrevision.

⁸⁷ Är berörd myndighet av EU-medel där Statens jordbruksverk ska bedriva internrevision.

⁸⁸ Är berörd myndighet av EU-medel där Statens jordbruksverk ska bedriva internrevision.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län ⁸⁹	enrådighetsmyndighet
Malmö universitet	styrelsemyndighet
Migrationsverket	enrådighetsmyndighet
Mittuniversitetet	styrelsemyndighet
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	enrådighetsmyndighet
Myndigheten för yrkeshögskolan	enrådighetsmyndighet
Naturvårdsverket	enrådighetsmyndighet
Pensionsmyndigheten	styrelsemyndighet
Polismyndigheten	enrådighetsmyndighet
Riksgäldskontoret	styrelsemyndighet
Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	enrådighetsmyndighet
Skatteverket	styrelsemyndighet
Skogsstyrelsen ⁹⁰	styrelsemyndighet
Socialstyrelsen	styrelsemyndighet
Specialpedagogiska skolmyndigheten	enrådighetsmyndighet
Statens energimyndighet	enrådighetsmyndighet
Statens fastighetsverk	styrelsemyndighet
Statens institutionsstyrelse	enrådighetsmyndighet
Statens jordbruksverk ⁹¹	styrelsemyndighet
Statens kulturråd	styrelsemyndighet
Statens servicecenter ⁹²	styrelsemyndighet
Statens skolverk	enrådighetsmyndighet
Statens tjänstepensionsverk	styrelsemyndighet
Statistiska centralbyrån	enrådighetsmyndighet
Stockholms universitet	styrelsemyndighet
Styrelsen för internationellt utvecklingsarbete	styrelsemyndighet
Sveriges lantbruksuniversitet	styrelsemyndighet
Säkerhetspolisen ⁹³	enrådighetsmyndighet
Tillväxtverket	styrelsemyndighet
Totalförsvarets forskningsinstitut	styrelsemyndighet
Trafikverket	styrelsemyndighet
Transportstyrelsen	styrelsemyndighet
Tullverket	enrådighetsmyndighet
Umeå universitet	styrelsemyndighet
Universitets- och högskolerådet	styrelsemyndighet

⁸⁹ Är berörd myndighet av EU-medel där Statens jordbruksverk ska bedriva internrevision.

⁹⁰ Är berörd myndighet av EU-medel där Statens jordbruksverk ska utföra internrevision. Omsättningen avrundas upp till 1,0 miljarder från 0,98 miljarder.

⁹¹ Myndigheten ska bedriva internrevision av EU-stöd inom berörda myndigheter enligt förordning (2009:1464) med instruktion för Statens jordbruksverk, 9 § 2 p.

⁹² Myndigheten utför administrativa tjänster åt ca 160 myndigheterna. Den verksamhet myndigheten bedriver åt andra myndigheter omfattas av internrevision.

⁹³ Ingen information hämtas in från myndigheten.

Uppsala universitet
Åklagarmyndigheten
Örebro universitet

styrelsemyndighet
enrådigetsmyndighet
styrelsemyndighet

Källa: Enkäten till myndigheterna 2021, fråga 3 (se bilaga 2).

Bilaga 2 Frågorna till myndigheterna

Generella frågor

Fråga 3

Välj ledningsform

Myndigheten leds av en styrelse.

Myndigheten leds av en myndighetschef.

Fråga 4

Har styrelsen inrättat utskott (eller motsvarande) till styrelsen för beredning av ärenden?

Ja

Nej

Fråga 5

Om ja på fråga 4: Vad är utskottet/utskottens uppgifter?

Bereda förslag till åtgärder med anledning av internrevisionens rapporter.

Bereda åtgärder med anledning av Riksrevisionens rapportering eller invändning i revisionsberättelsen.

Bereda åtgärder med anledning av myndighetens väsentliga risker.

Bereder förslag till arbetsordning.

Bereder förslag till verksamhetsplan.

Andra uppgifter.

Fråga 6

Har myndigheten i allt väsentligt följt regelverken för internrevision och intern styrning och kontroll?

Ja

Nej avvikelser finns,

Fråga 7

Om nej, vilken regel (förfordning eller föreskrift) har myndigheten inte följt?

Korruption m.m. i 2 § andra stycket förfordning om intern styrning och kontroll

Intern miljö i 2 § tredje stycket förfordning om intern styrning och kontroll

Risikanalys i 3 § förfordning om intern styrning och kontroll

Åtgärder i 4 § förfordning om intern styrning och kontroll

Uppföljning i 5 § förfordning om intern styrning och kontroll

Dokumentation i 6 § förfordning om intern styrning och kontroll

Organisering i 2 § internrevisionsförfordningen

Granskning och förbättringar i 3 § internrevisionsförfordningen

Granskningens inriktning i 4 § internrevisionsförfordningen

Råd och stöd i 5 § internrevisionsförfordningen

Omfattning i 6 § internrevisionsförfordningen

Bedrivande i 7 § internrevisionsförfordningen

Rapportering i 9 § internrevisionsförfordningen

Om nej, vilken regel (förordning eller föreskrift) har myndigheten inte följt?

Riktlinjer för internrevision 10 § 1 internrevisionsförordning (samt för lärosäten även 2 kap 2 § 4 p. högskoleförordningen)

Revisionsplan för internrevision 10 § 2 internrevisionsförordning (samt för lärosäten även 2 kap 2 § 4 p. högskoleförordningen)

Åtgärder med anledning av internrevisionens iakttagelser och rekommendationer 10 § 3 internrevisionsförordning (samt för lärosäten även 2 kap 2 § 4 p. högskoleförordningen)

Tillgång till uppgifter i 11 § internrevisionsförordningen

Arbetsordning 4 § 1-2 myndighetsförordning (för lärosäten 2 kap 2 § 8 p. högskoleförordningen)

Verksamhetsplan 4 § 3 myndighetsförordning (för lärosäten viktigare frågor om den interna resursfördelningen 2 kap 2 § 5 p. högskoleförordningen)

Se till att de anställda är väl förtrogna med målen för verksamheten 8 § 2 p. myndighetsförordningen

Ta till vara och utveckla de anställdas erfarenhet och kompetens 8 § 3 p. myndighetsförordningen

Direktiv och riktlinjer till myndighetschefen 13 § myndighetsförordningen. (Motsvarande reglering saknas för lärosäten.)

Myndighetschefen skall hålla styrelsen informerad om verksamheten, förse styrelsen med underlag för beslut och verkställa styrelsens beslut 13 § myndighetsförordningen. (Motsvarande reglering saknas för lärosäten.)

Annan avvikelse från processen för intern styrning och kontroll (inklusive reglerna för internrevision)

Internrevision**Fråga 8**

Har internrevisionens förslag i allt väsentligt medfört förbättringar av myndighetens interna styrning och kontroll?

Ja

Nej (fritext)

Fråga 9

Ange de utvecklingsbehov som finns för att internrevisionens förslag framöver ska medföra förbättringar av myndighetens interna styrning och kontroll.

Ange de utvecklingsbehov som finns för att internrevisionens förslag framöver ska medföra förbättringar av myndighetens interna styrning och kontroll (fritext)

Fråga 10

I vilken utsträckning har myndighetsledningen beslutat om åtgärder med anledning av de iakttagelser och rekommendationer som internrevisionen har rapporterat till myndighetsledningen?

Antal redovisade rekommendationer till myndighetsledningen under 2021 (fritext)

Antal rekommendationer enligt ovan som myndighetsledningen har beslutat om åtgärder för senast vid tillfället för den här enkätens besvarande. (fritext)

Fråga 11

Om det finns rekommendationer som internrevisionen lämnat under 2021 där myndighetsledningen inte har beslutat om åtgärder, vilka är de huvudsakliga orsakerna till det?

Beredningen av förslagen till beslut om åtgärder pågår. Antal rekommendationer (fritext)

Beredning av förslagen till beslut om åtgärder har inte startat. Antal rekommendationer.

Ledningen har beslutat att åtgärd inte behövs. Antal rekommendationer.

Fråga 12

Har myndigheten former för hur myndigheten följer upp att de av myndighetsledningen beslutade åtgärderna blir genomförda?

Ja

Nej

Fråga 13

Är myndighetens riktlinjer för internrevisionen aktuella?

Ja

Nej

Fråga 14

Innehållet i riktlinjerna till myndighetens internrevision.

Hur myndigheternas internrevision kan bedöma risken för korruption, otillbörlig påverkan, bedrägeri och andra oegentligheter enligt föreskrifter till 4 § internrevisionsförordningen.

Hur myndighetens internrevision kan ge råd och stöd till andra än myndighetsledningen (och myndighetens chef om styrelsemyndighet) enligt 5 § internrevisionsförordningen.

Hur myndighetens internrevision får samordnas med en annan myndighet enligt 8 § internrevisionsförordningen.

Hur myndighetens internrevision redovisar iakttagelser och rekommendationer enligt 9 § internrevisionsförordningen.

Hur myndighetens internrevision rapporterar till myndighetsledningen enligt 9 § internrevisionsförordningen.

Hur myndighetens internrevision vid behov informerar myndighetsledningen om de uppgifter och upplysningar som behövs för uppdraget enligt 11 § internrevisionsförordningen.

Internrevisionsförordningens syfte, befogenhet, roll och arbetssätt.

Internrevisionschefens ansvar och roll.

Former för interaktion mellan internrevision och myndighetens ledning.

Former för tillsättning av internrevisionschef.

Riktlinjer för internrevisionens kompetensutveckling.

Riktlinjer för internrevisionens interna och externa kvalitetsarbete.

Riktlinjer för samverkan med andra internrevisionsmyndigheter.

Riktlinjer för samverkan med andra kontrollfunktioner inom myndigheten (fritext).

Annat (fritext).

Fråga 15

Har internrevisionen lämnat råd och stöd till myndigheten under 2021?

Ja till styrelsen (gäller styrelsemyndigheter).

Ja till myndighetschefen.

Ja till andra chefer och medarbetare än myndighetsledningen (och myndighetschefen).

Nej

Fråga 16**Inom vilka områden har internrevisionen lämnat råd och stöd till myndigheten under 2021?**

Korruption, otillbörlig påverkan, bedrägeri och andra oegentligheter i verksamheten enligt 2 § förordning om intern styrning och kontroll.

Myndighetens organisation, arbetsfördelning eller delegering av beslutanderätt enligt 4 § myndighetsförordningen.

Myndighetens organisation, arbetsfördelning eller delegeringen av beslutanderätt enligt 4 § myndighetsförordningen.

Formerna för arbetet med verksamhetsplan enligt 4 § myndighetsförordningen.

Formerna för att fortlöpande utveckla verksamheten enligt 6 § myndighetsförordningen.

Formerna för samarbete med myndigheter och andra för att ta till vara de fördelar som kan vinnas för enskilda samt staten som helhet enligt 6 § myndighetsförordningen.

Formerna för att följa sådana förhållanden utanför myndigheten som har betydelse för verksamheten enligt 6 § myndighetsförordningen.

Formerna för arbetet med att identifiera omständigheter som utgör en väsentlig risk enligt 3 § förordning om intern styrning och kontroll.

Formerna för arbetet med att vidta nödvändig åtgärder enligt 4 § förordning om intern styrning och kontroll.

Formerna för att följa upp risker och vidtagna åtgärder enligt 5 § om intern styrning och kontroll.

Annat (fritext).

Fråga 17**Har myndigheten genomfört en extern bedömning (kvalitetssäkring) av internrevisionen?**

Ja (år anges i fritext).

Nej (orsak anges i fritext).

Fråga 18**Har resultatet av den externa utvärderingen av myndighetens internrevision rapporterats till myndighetsledningen?**

Ja

Nej (orsak anges i fritext).

Fråga 19**Har myndigheten vidtagit eller planerat åtgärder för att hantera eventuella avvikelser som framkommit genom den externa utvärderingen?**

Ja

Nej (orsak anges i fritext).

Fråga 20**Ange antalet årsarbetskrafter under 2021 inom myndighetens internrevision.**

Antal årsarbetskrafter under 2021 inom myndighetens internrevision (fritext).

Fråga 21**Ange arbetad tid för köpta tjänster för internrevision under 2021 som årsarbetskrafter.**

Antal årsarbetskrafter under 2021 för köpta tjänster internrevision (fritext)

Fråga 22

Bedömningar som lämnas av myndighetens internrevision.

Myndighetens internrevision lämnar en bedömning efter varje avslutad granskning av om den interna styrningen och kontrollen är betryggande inom den granskade verksamheten.

Myndighetens internrevision lämnar en samlad bedömning av om myndighetens interna styrning och kontroll är betryggande. (Ange i fritext hur den samlade bedömningen har formulerats och hur omdömet har avgränsats.)

Myndighetens internrevision lämnar bedömning i annan form än ovan (fritext).

Fråga 23

Har internrevisionen genomfört granskningar med anledning av pandemin under 2021?

Ja (område anges i fritext).

Nej

Fråga 24

Har internrevisionen lämnat råd och stöd till myndigheten med anledning av pandemin under 2021?

Ja (område anges i fritext).

Nej

Fråga 25

Har internrevisionen lämnat råd och stöd i annan omfattning under 2021 än under ett normalår före pandemin?

Ja, i högre omfattning (orsak till förändringen kan anges i fritext).

Nej, i samma omfattning.

Ja, i lägre omfattning (orsak till förändringen kan anges i fritext).

Intern styrning och kontroll

Fråga 26

Är arbetet med att identifiera väsentliga risker i verksamheten ändamålsenligt för myndigheten?

Ja

Ja, men myndigheten ser ett visst utvecklingsbehov (utvecklingsbehovet kan anges i fritext).

Nej (orsak kan anges i fritext).

Fråga 27

Vad avser myndighetens väsentliga risker?

Myndighetens väsentliga risker avser att verksamheten bedrivs effektivt (i förhållandet mellan kostnad, kvalitet och kvantitet) enligt 3 § myndighetsförordningen.

Myndighetens väsentliga risker avser säkerhetsskydd enligt 1 § 2 kap. säkerhetsskyddslagen.

Myndighetens väsentliga risker avser dataskydd enligt artikel 24 dataskyddsförordningen.

Myndighetens väsentliga risker avser kompetensförsörjning enligt 3 § 3 kap. förordningen om årsredovisning och budgetunderlag.

Myndighetens väsentliga risker avser arbetsmiljö enligt 2 a § 3 kap. arbetsmiljölagen.

Myndighetens väsentliga risker avser finansiering enligt 9 § anslagsförordningen.

Myndighetens väsentliga risker avser betalningar enligt 9 § förordningen om statliga myndigheters betalningar och medelsförvaltning.

Vad avser myndighetens väsentliga risker?

Myndighetens väsentliga risker avser krisförmåga enligt 8 § förordningen om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap.

Myndighetens väsentliga risker avser att verksamheten blir tillförlitligt och rättvisande redovisad enligt 3 § myndighetsförordningen.

Myndighetens väsentliga risker avser att verksamheten bedrivs med god hushållning (disponerade medel används för sitt ända mål) enligt 3 § myndighetsförordningen.

Myndighetens väsentliga risker avser att förvaltade tillgångar skyddas enligt 22 § förordningen om myndigheters bokföring.

Myndighetens väsentliga risker avser annan risk än ovan (fritext).

Fråga 28

I vilken utsträckning ser myndigheten ett behov av att vidta åtgärder med anledning av identifierade risker.

Ser ett behov för alla risker.

Ser ett behov för flertalet risker.

Ser ett behov för en mindre del av riskerna.

Ser inte ett behov för några av riskerna (kort beskrivning i fritext om varför det inte varit ändamålsenligt att vidta åtgärder utifrån identifierade risker).

Fråga 29

Är den systematiska och regelbundna uppföljningen och bedömningen av den interna styrningen och kontrollen ändamålsenlig för myndigheten?

Ja

Ja, men myndigheten ser även ett utvecklingsbehov (utvecklingsbehovet kan anges i fritext).

Nej (orsak kan anges i fritext).

Fråga 30

Vad omfattar myndighetens systematiska och regelbundna uppföljning och bedömning?

Den systematiska och regelbundna uppföljningen och bedömningen omfattar att riskerna är väsentliga för att myndigheten inte ska kunna fullgöra sina uppgifter, uppnå verksamhetens mål och uppfylla kraven i 3 § myndighetsförordningen.

Den systematiska och regelbundna uppföljningen och bedömningen omfattar att de åtgärder som vidtas är nödvändiga för att myndigheten ska kunna fullgöra sina uppgifter, uppnå verksamhetens mål och uppfylla kraven i 3 § myndighetsförordningen.

Den systematiska och regelbundna uppföljningen och bedömningen omfattar att åtgärder vidtas efter en avvägning mellan den kostnad som en viss åtgärd för med sig och den förväntade nyttan av åtgärden (allmänt råd 4 § förordningen om intern styrning och kontroll).

Den systematiska och regelbundna uppföljningen och bedömningen omfattar annat (kan anges i fritext),

Fråga 31

Övriga synpunkter till ESV.

Övriga synpunkter från myndigheten till ESV (fritext).

Bilaga 3 Försäkran från internrevisionen

Bilagan omfattar exempel som myndigheterna har lämnat i enkätfråga 22, om internrevisionen lämnar en samlad bedömning av myndighetens interna styrning och kontroll.

Försäkran lämnad till myndighetsledningen från internrevisionen indelad efter graden av försäkran.

Övergripande omdöme med försäkran till myndighetsledningen

På basis av utförd granskning bedömer internrevisionen att den interna styrningen och kontrollen med rimlig säkerhet kan anses ha varit betryggande under året.

Med utgångspunkt från genomförda revisioner, samt uppföljning av vidtagna åtgärder, bedöms att processen för intern styrning och kontroll med rimlig säkerhet kan anses ha varit betryggande.

Övergripande omdöme med villkorad försäkran till myndighetsledningen

Internrevisionen lämnar ett övergripande, dock inte heltäckande, uttalande om myndighetens interna styrning och kontroll. Omdömet avser år 2021 och baseras på och avgränsas till; av internrevisionen genomförda granskningar, internrevisionens riskanalysarbete och internrevisionens uppföljning av vidtagna åtgärder. Mot bakgrund av att styrelsen beslutat om åtgärder för att hantera identifierade svagheter och att åtgärderna till stor del genomförs ändamålsenligt bedömer internrevisionen att den interna kontrollen sammantaget kan anses betryggande för 2021.

Jag bedömer att myndigheten, inom de områden som ingått i internrevisionens granskning under 2020, i allt väsentligt har en intern styrning och kontroll i enlighet med förordningskraven (FISK) men med följande viktiga förbättringsbehov...”
”Enligt riktlinjer för myndighetens internrevision ska årsrapporten innehålla ett uttalande av internrevisionschefen med en bedömning av den interna styrningen och kontrollen på myndigheten inom de områden som internrevisionen har granskat under året. Som normverk för uttalandet har jag använt förordning (2007:603) om intern styrning och kontroll, förordning (2007:854) med instruktion för myndigheten och myndighetens regleringsbrev för 2020 inklusive ändringsbrev. Internrevisionschefens bedömning av den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten avser de områden som internrevisionen har granskat under 2020.”

...är internrevisionens sammanfattande slutsats, liksom föregående år, att den interna styrningen och kontrollen befinner sig på en tillfredsställande nivå gällande

de rutiner och processer som internrevisionen granskat och/eller informerat sig kring. Internrevisionen bedömer vidare att universitetet agerar balanserat för att säkerställa och utveckla en god intern styrning och kontroll. Det ligger dock i sakens natur att området behöver bevakas och följas kontinuerligt.

Under 2021 har internrevisionens arbete varit inriktat på övergripande analys av myndighetens interna styrning och kontroll samt genomförande av riskanalys. På basis av utförd granskning bedömer IR att den interna styrningen och kontrollen med rimlig säkerhet kan anses ha varit betryggande under året.

Internrevisionens granskningar under året har visat att det, inom de områden som granskats, har funnits möjligheter för myndigheten att utveckla och förbättra sina processer. Efter att internrevisionen har lämnat rekommendationer, i samband med sina granskningsrapporter, har generaldirektören beslutat om svar om åtgärder utifrån vad myndigheten bedömt vara lämpligt. Internrevisionen bedömer att ledningens interna styrning och kontroll i allt väsentligt är utformad så att myndigheten med rimlig säkerhet fullgör sina uppgifter och uppfyller kraven i 3 § myndighetsförordningen.

Ett övergripande omdöme ingår i internrevisionens årsrapport. Detta omdöme lämnas dock utifrån genomförda granskningar och avgränsning sker således till områden som ej varit föremål för revision.

Internrevisionen lämnar en bedömning för det granskade området enligt exempelvis: "Internrevisionens sammanfattande bedömning är att det finns vissa förbättringsmöjligheter i den interna styrningen och kontrollen för område xxx". Enligt riktlinjen för internrevision ska internrevisionen till årsrapporten bifoga ett uttalande om myndighetens interna styrning och kontroll inom de områden som har granskats under året. Internrevisionens bedömning av den interna styrningen och kontrollen ska presenteras så att det kan vara en del av underlaget för styrelsens uttalande i årsredovisningen.

På basis av utförd granskning bedömer internrevisionen att den interna styrningen och kontrollen med rimlig säkerhet kan anses ha varit betryggande under året.

Internrevisionens sammanfattande bedömning är att, med undantag av ett antal förbättringsområden, myndigheten har en väl fungerande intern styrning och kontroll av verksamheten.

Internrevisionens sammanfattande bedömning av myndighetens ISK är att det inte har framkommit allvarigare brister i myndighetens ISK. Denna bedömning omfattar det internrevisionen har granskat och inget annat därutöver.

Internrevisionen har i årets granskningar inte funnit brister som allvarligt bedöms påverka universitetets förmåga att uppnå verksamhetsmålen.

Övergripande omdöme med negation i försäkran till myndighetsledningen

Internrevisionen bedömer att iakttagelserna under 2021 inte ger anledning att anta att myndighetens interna styrning och kontroll inte skulle vara betryggande.

Internrevisionen har i sin granskningsrapportering under 2020 inte noterat något väsentligt som inte bekräftar att funktionaliteten i den interna styrningen och kontrollen med rimlig säkerhet kan sägas vara tillfredsställande.

Internrevisionen bedömer att årets genomförda granskningar inte visat på så allvarliga brister att myndighetens interna styrning och kontroll inte varit betryggande

Under 2021 har fem granskningar presenterats för styrelsen: Hälsovetenskaper 2020,6, Rekrytering och kompetensförsörjning 2021,1, Handelshögskolan 2021,2, Study points 2021,3, Bisysslor 2021,4. Rekommendationerna har främst handlat om insatser som behöver göras i form av rutiner för att stärka den interna styrningen och kontrollen. Granskningen av rekrytering och kompetensförsörjning lyfte även att universitetet bör se över incitamenten för att anställa fler och att aktivt arbeta med kompetensförsörjning för att nå visionen 2030. I revisionsplanen för 2021 fanns även uppdraget ”Rektorsbeslut”, den granskningen har inte genomförts men kommer vara med i revisionsplanen för 2022. Det har vid internrevisionens granskningar under 2021 inte framkommit något som tyder på att den interna styrningen och kontrollen vid universitetet inte skulle vara god. De under 2021 genomförda granskningarna har påvisat vissa brister men sammantaget är dessa inte av den omfattningen att de påverkar den generella bedömningen av den interna styrningen och kontrollen.

Text från internrevisionens årsrapport med yttrande om ISK: Internrevisionens samlade bedömning utifrån det arbete vi har genomfört och som beskrivs ovan under avsnitt 4.3 är att vi avseende perioden 1 januari 2021 – 31 december 2021 inte har identifierat omständigheter som indikerar på att den interna styrningen och kontrollen, såsom den definieras i förordningen (2007:603) om intern styrning och kontroll, inte i allt väsentligt är betryggande. Vi har inte heller identifierat brister eller ytterligare väsentliga förbättringsområden som är av den karaktären att de bör redovisas i årsredovisningen.

I internrevisionens revisionsinsatser avseende 2021 har det inte framkommit några omständigheter som ger internrevisionen anledning att bedöma att myndighetens

interna styrning och kontroll inte skulle ha fungerat på ett betryggande sätt under 2021.

Internrevisionen använder inte begreppet "om ISK är betryggande" i enskilda revisioner. Internrevisionen lämnar i årsrapporten inte något heltäckande uttalande om ISK vid myndigheten, utan uttalat sig enbart utifrån de revisioner som genomförts under året. Uttalandet är ett s.k. negativt uttalande.

Internrevisionen bedömer att iakttagelserna under 2021 inte ger anledning att anta att SFV:s interna styrning och kontroll inte skulle vara betryggande.

Genomförda granskningar, och uppföljning av tidigare beslutade åtgärder, visar att det pågår ett kontinuerligt förbättringsarbete med avseende på intern styrning och kontroll inom universitetet. Internrevisionens bedömning är att genomförda revisioner under året inte uppmärksammat brister som bör ge styrelsen anledning att i årsredovisningen ifrågasätta den interna styrningen och kontrollen.

Det har vid internrevisionens översiktliga granskning inte framkommit något som skulle tyda på att generaldirektörens bedömning av den interna styrningen och kontrollen vid myndigheten under 2020 skulle vara missvisande.

Bilaga 4 Internrevisionens resurser

Värdena i tabellen är hämtade från ESV:s enkät till internrevisionsmyndigheterna. Värdena har avrundats till en decimal, värden som redovisas till noll kan ha redovisat tid motsvarande mindre än 5 hundraedelar av en årsarbetskraft. Där värden inte har lämnats i enkätsvaren har fältet lämnats tomt i tabellen nedan. I vår beräkning utgår vi från att myndigheten inte har lagt några resurser där.

Myndighet	Årsarbetskrafter		Externa resurser		Totalt		Delar IR chef med (2021)
	2021	2020	2021	2020	2021	2020	
Affärsverket svenska kraftnät	1,0	1,0	0,2	0,1	1,2	1,1	
Arbetsförmedlingen	6,0	5,0	0,2	0,1	6,2	5,1	
Boverket	1,0	1,0	0,0	0,1	1,0	1,1	
Centrala studiestödsnämnden	0,5	0,5		0,0	0,5	0,5	Mittuniversitetet
Domstolsverket	2,0	2,0	0,0	0,0	2,0	2,0	
E-hälsomyndigheten	1,5	2,0	0,0	0,0	1,5	2,0	
Finansinspektionen	1,5	1,5	0,1	0,2	1,6	1,6	
Fortifikationsverket	1,0	1,0	0,0	0,1	1,0	1,1	
Försvarets materielverk	2,8	2,8	0,0	0,0	2,8	2,8	
Försvarmakten	5,5	6,0	0,0	0,0	5,5	6,0	
Försäkringskassan	5,0	8,0	1,4	0,6	6,4	8,6	
Göteborgs universitet	2,0	2,0	0,1	0,1	2,1	2,1	
Havs- och vattenmyndigheten	0,2	0,5	0,0	0,0	0,2	0,5	
Inspektionen för vård och omsorg	0,3	1,0	0,4	0,0	0,7	1,0	
Kammarkollegiet	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	
Karlstads universitet	0,8	0,6	0,0	0,0	0,8	0,6	
Karolinska institutet	4,2	4,3	0,0	0,1	4,2	4,3	
Kriminalvården	3,0	3,0	0,2	0,2	3,2	3,2	
Kronofogdemyndigheten	2,0	2,0	0,0	0,0	2,0	2,0	
Kungliga tekniska högskolan	3,0	3,0	0,2	0,0	3,2	3,0	
Kustbevakningen	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	
Lantmäteriet	2,0	2,0	0,0	0,0	2,0	2,0	
Linköpings universitet	2,4	2,2	0,0	0,0	2,4	2,2	
Linné universitetet	1,0	1,0	0,1	0,2	1,1	1,2	
Luffartsverket	1,0	1,0	0,2	0,2	1,2	1,2	
Luleå tekniska universitet	1,0	1,0	0,2	0,2	1,2	1,2	
Lunds universitet	3,0	2,5	0,1	0,3	3,1	2,8	Malmö universitet
Läkemedelsverket	1,0	1,0	0,0	0,1	1,0	1,1	
Länsstyrelsen i Jämtlands län	0,4	0,4	0,0	0,0	0,4	0,4	Lst Västerbotten
Länsstyrelsen i Norrbottens län	1,0	1,0		0,0	1,0	1,0	
Länsstyrelsen i Skåne län	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	
Länsstyrelsen i Stockholms län	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	
Länsstyrelsen i Västerbottens län	0,6	0,6	0,0	0,0	0,6	0,6	Lst Jämtland

Myndighet	Årsarbetskrafter		Externa resurser		Totalt		Delar IR chef med (2021)
	2021	2020	2021	2020	2021	2020	
Länsstyrelsen i Västra Götalands län	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	
Malmö universitet	1,0	1,0	0,1	0,0	1,1	1,0	Lunds universitet
Migrationsverket	3,4	3,2	0,0	0,1	3,4	3,3	
Mittuniversitetet	0,5	0,5	0,0	0,0	0,5	0,5	CSN
MSB	2,2	3,0	0,0	0,0	2,2	3,0	
Myndigheten för yrkeshögskolan	0,4	0,4	0,0	0,0	0,4	0,4	
Naturvårdsverket	1,0	0,8	0,0	0,0	1,0	0,8	
Pensionsmyndigheten	2,0	2,0	0,2	0,2	2,2	2,2	
Polismyndigheten	15,0	14,0	0,0	0,0	15,0	14,0	
Riksgäldskontoret	1,0	1,0	0,2	0,4	1,2	1,4	
Svenska ESF-rådet	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	
Skatteverket	6,0	5,8	0,0	0,0	6,0	5,8	
Skogsstyrelsen	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	
Socialstyrelsen	1,0	0,6	0,0	0,1	1,0	0,7	
Specialpedagogiska skolmyndigheten	1,0	1,0	0,1	0,0	1,1	1,0	
Statens energimyndighet	0,2	0,3	0,0	0,1	0,2	0,3	
Statens fastighetsverk	1,1	1,0	0,1	0,2	1,2	1,2	
Statens institutionsstyrelse	1,0	1,0	0,1	0,1	1,1	1,1	
Statens jordbruksverk	6,0	6,0	0,0	0,0	6,0	6,0	
Statens kulturråd	0,5	0,5	0,0	0,0	0,5	0,5	
Statens servicecenter	1,3	1,8	0,0	0,0	1,3	1,8	
Statens skolverk	1,0	1,1	0,0	0,0	1,0	1,1	
Statens tjänstepensionsverk	0,3	1,0	0,2	0,1	0,5	1,1	
Statistiska centralbyrån	1,0	1,0	0,0	0,1	1,0	1,1	
Stockholms universitet	3,0	2,0	0,1	0,2	3,1	2,2	
Sida	3,9	3,8	0,1	0,2	4,0	4,0	
Sveriges lantbruksuniversitet	2,5	2,5	0,1	0,0	2,6	2,5	SGU
Tillväxtverket	1,0	1,0	0,5	0,0	1,5	1,0	
Totalförsvarets forskningsinstitut	1,0	1,0	0,0	0,1	1,0	1,1	
Trafikverket	10,0	14,4	0,0	0,3	10,0	14,7	
Transportstyrelsen	2,3	1,8	0,5	0,5	2,8	1,8	
Tullverket	3,0	3,0	0,0	0,0	3,0	3,0	
Umeå universitet	2,0	2,0	0,2	0,0	2,2	2,0	
Universitets- och högskolerådet	0,3	0,3	0,0	0,0	0,3	0,3	
Uppsala universitet	3,0	3,5	0,0	0,1	3,0	3,6	
Åklagarmyndigheten	1,0	1,0	0,0	0,0	1,0	1,0	
Örebro universitet	0,7	0,0	0,0	0,1	0,7	0,1	
Summa (avrundat)	144	150	6	5	150	155	

Bilaga 5 Förslag i externa kvalitetssäkringar

I de under 2021 genomförda externa kvalitetssäkringarna har bland annat lämnats följande rekommendationer med utgångspunkt från IIA:s standarder (IPPF) och i två fall utifrån internrevisionsförordningen.⁹⁴

Yrkesetiska koden (IIA)

Syfte, befogenhet och ansvar (IPPF 1000)

- I riktlinjerna bör framgå att internrevisionschefen årligen ska bedöma om det finns skäl att ompröva riktlinjerna.
- Myndighetens arbetsordning med tillhörande beslutsordning kan tydliggöras vad gäller vem som fattar beslut om IR:s riktlinjer och revisionsplan. IR:s riktlinjer kan tydliggöras avseende att GD fattar beslut om revisionsplanen.

Oberoende och objektivitet (IPPF 1100)

- Komplettera *Riktlinjer för internrevision* med information om att kommunikation med GD och MLG sker med regelbundna intervall.

Kompetens och vederbörlig yrkesskicklighet (IPPF 1200)

- Utifrån genomförda utvecklingssamtal bör en individuell utvecklingsplan för Internrevisionschefen upprättas. Dels för att säkerställa internrevisionschefens kompetensutveckling men även som ett verktyg i resursbedömningen av internrevisionsfunktionen.
- Avseende funktionens kunskaper, färdigheter och annan kompetens bör en utvärdering av kompetensbehovet göras i dialog med styrelse för att identifiera om nivån som detta ligger på idag är tillräckligt eller om det behöver utökas, bland annat med särskilt avseende på ett ökat fokus på risker inom IT och digitalisering.
- Vi rekommenderar internrevisionen att utvärdera möjligheten att i större utsträckning använda datorstödda revisions- och analystekniker i syfte att öka effektiviteten och bygga kompetensen inom funktionen.
- Internrevisionens årsrapport till GD och/eller internrevisionsplan bör kompletteras med en bekräftelse om internrevisionens organisatoriska oberoende.

Kvalitetssäkrings och kvalitetsförbättringsprogram (IPPF 1300)

- Internrevisionen bör utarbeta ett arbetssätt som möjliggör för granskad verksamhet och myndighetsledning att strukturerat utvärdera och lämna återkoppling på internrevisionens arbete.

⁹⁴ I uppräknningen är likartade rekommendationer sammanförda.

- IRC bör tillse att återkoppling från granskade enheter inhämtas och dokumenteras. En periodisk återkoppling från GD, förslagsvis årligen, bör genomföras och dokumenteras.
- Internrevisionen följa upp och åiterrapportera till styrelsen hur de förbättringsåtgärder som vidtas utifrån interna och externa kvalitetssäkringsprogram utvecklas.
- Internrevisionen bör utveckla och stärker det interna kvalitetsarbetet och dokumentera den interna kvalitetssäkringen som en del i internrevisionens styrdokument och rutiner och processer. Funktionen kan till exempel löpande göra en intern självutvärdering av funktionens arbete utifrån Standards i syfte att täcka in alla aspekter av funktionens arbete.
- Internrevisionen bör undersöka möjligheten att vidareutveckla samarbetet med en internrevisionsfunktion vid en annan myndighet med liknande verksamhet, alternativt andra inom myndigheten som har relevanta kompetenser, för dialog, utbyte och löpande avstämning av frågeställningar kring till exempel metodik eller granskningar. Som en del av samarbetet kan även granskningsinsatser genomföras på liknande sätt och vid samma tidpunkt så att resurser från respektive myndighet samarbetar för att kunna hitta gemensamma punkter i planering, gransknings- eller kontrollplaner liksom rekommendationer.
- För att utveckla internrevisionsfunktionens metodik skulle ett samarbete med en internrevisionsfunktion vid en annan myndighet även kunna inkludera avstämningspunkter i granskningsprocessen så som kvalitetssäkring av funktionens revisionshandbok (mallar) för att se till att dessa är i enlighet med Standards och även se om det går att dra nytta av genomförande och metodik i de andra myndigheterna. Förslagsvis skulle ett utbyte kunna ske genom att genomförda internrevisionsuppdrag kvalitetsgranskas för att säkerställa kvaliteten i granskningsarbetet i sin helhet.
- Resultatet av den interna kvalitetsutvärderingen och eventuella åtgärder bör rapporteras i internrevisionens årsrapport.
- Genomför årlig självutvärdering för att bedöma efterlevnad mot standards. Resultatet av denna kan förslagsvis återges i internrevisionens årsrapport.

Leda internrevisionsverksamhet (IPPF 2000)

- Internrevisionens riktlinjer skulle kunna tydliggöra möjligheten att använda externa tjänster för granskning vid exempelvis behov av specialkompetens eller annan förstärkning av granskningsresurser.
- Myndigheten rekommenderas att utveckla riktlinje för internrevisionen och tydliggöra internrevisionschefens ansvar och befogenheter genom att förtydliga vad internrevisionschefen ska utföra samt funktionens principer och arbetssätt.

- Se över möjligheter att stärka internrevisionens oberoende genom att IRC har en fristående budget med mandat att föra budgetdialog med ekonomichefen i enligt med myndighetens rutiner.
- Överväg att IR-funktionen tilldelas en fast årlig konsultbudget för att IRC ska få bättre möjligheter till att säkerställa att internrevisionens resurser är lämpliga och tillräckliga för att genomföra granskningar utifrån en riskbaserad plan.
- Initiera ett arbete med att utvärdera huruvida det finns ett behov av att se över deltidstjänsten.
- Internrevisionen bör tillsammans med styrelsen utvärdera
- om funktionens resurser och kompetens bedöms tillräckliga för att uppfylla funktionens syfte, givet organisationens storlek och komplexitet samt de tillhörande risker som kan komma att bli föremål för granskning av funktionen. Bedömningen kan utgå från funktionens resurser, genomförande av revisionsplanen samt övriga rådgivningsuppdrag. Till detta bör även tid för vidareutveckling och kvalitetssäkring av internrevisionsfunktionen ingå.
- Myndighetens omfattning, identifierade riskområden och komplexitet bör även tas i beaktning för att bedöma internrevisionens nuvarande resurser så väl som behov. Bedömningen kan även inkludera myndighetens förmåga att omhänderta beslutade åtgärder från genomförda granskningar.
- Internrevisionen rekommenderas att fortsätta att vidareutveckla rapporteringen av resursbehov som en del i revisionsplanen och även kommunicera konsekvensen av resursbegränsningar. Redovisningen bör omfatta hur resurserna fördelar sig mellan de olika förordningarna men också vilken typ av kompetens som krävs kopplat till väsentliga riskområden. Här bör särskilt behov av kompetens inom IT belysas.
- Överväg att komplettera revisionsplanen med information om vilka granskningar som tidsmässigt uppskattas ha störst behov av resurser. Detta för att ge en vägledning om granskningens omfattning och även för att bedöma om internrevisionens resurser är tillräckliga för att genomföra granskningarna. Alternativt om ytterligare resurser behöver upphandlas.

Planering av uppdrag (IPPF 2200)

- Internrevisionen bör säkerställa att en ändamålsenlig spårbarhet i dokumentation gällande planeringsprocessen och vad planeringen utmynnar i form av uppdragets omfattning, mål samt tillvägagångssätt.
- Internrevisionen rekommenderas att komplettera granskningsdokumentationen med en beskrivning av om och i så fall hur dataanalystekniker eller IT-baserad gransknings-tekniker planeras att användas i revisionen eller varför det inte bedöms tillämpligt. Funktionen bör utvärdera möjligheten att i större utsträckning använda datorstödda revisions- och analystekniker i syfte att utöva erforderlig yrkesskicklighet och bygga kompetensen inom funktionen.

- Fokus på tillämpning av dataanalys och IT-baserad granskning ökar inom internrevision idag och är ett område som ständigt utvecklas. Det innebär ofta en utmaning för mindre internrevisionsfunktioner liksom enmansrevisioner. Genom att inkludera det i planeringen av granskningen ökas medvetenheten inom funktionen och myndigheten.
- Internrevisionen rekommenderas att vidareutveckla internrevisionsplanen genom att tydligare beskriva att planen är riskbaserad samt att föreslagna granskningsområden beskrivs närmare vad gäller bakomliggande risker och vad som avses att granskas. Vidare bör internrevisionen redovisa budget per granskningsområde för att skapa ett tydligare beslutsunderlag för Rikskronofogden samt skapa förutsättningar att utföra en uppföljning av effektivitet.

Genomföra uppdrag (IPPF 2300)

- Internrevisionen rekommenderas att dokumentera arkiveringsregler för bevarande av uppdragsdokumentation samt regler för förvaring och bevarande av rådgivningsdokumentation.

Kommunicera resultat (IPPF 2400)

- Säkerställ att beslut om granskningsrapport fattas av internrevisionschefen. Komplettera riktlinjer med uppgift om beslutsfattande och handboken med arbetssättet.
- I internrevisionsrapporten kan det med fördel anges vilka bedömningskriterier som använts för den samlade bedömningen.
- Internrevisionen bör se över och utveckla granskningsrapporternas format och eventuellt längd. Rapporternas innehåll kan till exempel ses över utifrån huruvida de innehåller det som är nödvändigt för målgruppen och om de inkluderar all viktig och relevant information samt observationer som stöder rekommendationer och slutsatser.
- Internrevisionen rekommenderas att fortsätta dialogen med verksamheten och styrelsen med avseende på att vidareutveckla rapporteringen.
- I fall där det är lämpligt rekommenderar vi även internrevisionen att lyfta identifierade tillfredställande prestationer i rapporten, förslagsvis som en del i den sammanfattande bedömningen.
- Se om internrevisionsrapporterna kan utvecklas vad gäller ökad tydlighet och konkretisering för iakttagelser och rekommendationer. Förslagsvis kan ökad förståelse för internrevisionsrapporterna även ske genom att mer tid läggs på genomgång och förankring av resultat.

Internrevisionsförordning (2006:1228)

- §5 Granskningens inriktning: Riktlinjen för internrevisionen kan kompletteras med ordalydelsen att riskanalysen även ska omfatta risker för korruption och otillbörlig påverkan.
- (8 §) Internrevisionen bör utveckla sin samverkan med internrevision vid andra myndigheter.

Ordlista

myndigheters interna styrning och kontroll

(inom statliga myndigheter under regeringen) den process som syftar till att myndigheten med rimlig säkerhet fullgör sina uppgifter och når verksamhetens mål enligt kraven som följer av myndighetsledningens ansvar för verksamheten

SFS 2007:603, förordning om intern styrning och kontroll, 2 §, SFS 2007:515, myndighetsförordning, 3 § och 4 § 4.

nödvändig åtgärd

(inom statlig myndigheter under regeringen) vad myndigheten gör för att acceptera risken i verksamheten

SFS 2007:603, förordning om intern styrning och kontroll, 4 §.

statlig internrevision

(inom statliga myndigheter under regeringen som ska följa internrevisionsförordningen) utifrån risker i verksamheten granska och ge förslag till förbättringar av myndighetsledningens interna styrning och kontroll

SFS 2006:1228, internrevisionsförordning, 3-4 §.

väsentlig risk

(inom statliga myndigheter under regeringen) identifierade omständigheter som utgör en väsentlig risk för att kunna fullgöra uppgifter och uppnå verksamhetens mål enligt kraven som följer av ansvaret för verksamheten

SFS 2007:603, förordning om intern styrning och kontroll, 3 §.

ESV gör Sverige rikare

- Vi har kontroll på statens finanser, utvecklar ekonomistyrningen och granskar Sveriges EU-medel.
- Vi arbetar i nära samverkan med Regeringskansliet och myndigheterna.